

opusdei.org

Historia Opus Dei: Władza centralna i regionalna

Fragment książki Historia Opus Dei (José Luis González Gullón, John F. Coverdale).

27-07-2022

VI

TRZECIA GENERACJA (1994 - 2016)

POD KONIEC XX wieku na Ziemi
mieszkało ponad sześć miliardów
ludzi. Dwie dekady później, w 2011
roku, było ich ponad siedem

miliardów. Wśród wszystkich państw wyróżniają się Chiny i Indie, które mają po 1,4 mld ludzi.

Era komunikacji, która rozpoczęła się pod koniec ubiegłego wieku wraz z laptopami i dostępem do internetu, pozwala na nowe formy kontaktu. Infrastruktura technologiczna spowodowała masowy wzrost wykorzystania urządzeń mobilnych - telefonów, tabletów, aparatów fotograficznych - oraz korzystania z internetu - i sieci społecznościowych, a także umożliwia stały dostęp do danych hostowanych w chmurze. Przetwarzanie i dostarczanie informacji, idei i obrazów w czasie rzeczywistym i przy niskich kosztach zmieniło społeczne i kulturowe paradygmaty bardziej globalnego świata. Amerykańscy giganci komputerowi i elektroniczni - Amazon, Apple, Google i Microsoft - kontrolują rynek technologiczny.

Nastąpił również niezwykle postęp w medycynie i inżynierii. Naukowcy określili sekwencję, z której składa się DNA oraz zidentyfikowali i zmapowali wszystkie geny. Od 2000 roku człowiek jest stale obecny na Międzynarodowej Stacji Kosmicznej, placówce badawczej krążącej 400 kilometrów nad Ziemią, a w planach jest baza na Księżycu i kolejna na Marsie.

Chiny stopniowo wypierają Stany Zjednoczone jako wiodącą potęgę gospodarczą świata. W 2008 roku wybuchł globalny kryzys finansowy, którego efekty mamy do dziś. Poszczególne rządy organizowały wsparcia finansowe w celu ratowania dużych firm, co wiązało się z długiem publicznym - zwłaszcza w krajach strefy euro - oraz programami oszczędnościowymi, które wiązały się z cięciami socjalnymi.

Ziemia doświadczyła katastrof naturalnych o ogromnych rozmiarach, takich jak trzęsienia ziemi w Kaszmirze (2005) i na Haiti (2010), cyklon Nargis (2008), tsunami w Japonii (2011), epidemie dengi (kilka lat) i Eboli (2014), które zabiły dziesiątki tysięcy ludzi. Człowiek spowodował inne nieszczęścia, zwłaszcza wojny i terroryzm. Do konfliktów zbrojnych doszło w krajach Azji Zachodniej i Środkowej oraz w Afryce Północnej i Środkowej. Fundamentalistyczne islamskie grupy terrorystyczne, takie jak Al-Kaida, dokonały poważnych zamachów w Stanach Zjednoczonych (2001) i innych krajach zachodnich, po których nastąpiły wojny w Afganistanie i Iraku. Nowe stulecie jest również naznaczone napięciami między Rosją a Stanami Zjednoczonymi, pokazującymi, że pozimnowojenny pokój polityczny nie został osiągnięty, oraz niestabilnością w świecie arabskim, z

takimi demonstracjami jak Arabska Wiosna - protesty prodemokratyczne i dotyczące praw społecznych w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie - oraz syryjska wojna domowa.

Współczesna kultura ceni sobie przejrzystość, wrażliwość na ekologię, znaczenie wymiaru emocjonalnego, uznanie innych sposobów myślenia oraz społeczną świadomość nierówności rasowych, płciowych czy społecznych, jak w przypadku migrantów i uchodźców. Wielu stara się nadać sens ludzkiej egzystencji i podziela wartości, które ukierunkowują i nadają sens życiu. Jednocześnie kultura pogrążona jest w kryzysie ponowoczesności, charakteryzującym się utratą pojęcia tożsamości oraz radykalizacją indywidualizmu i komfortu materialnego, poleganiem na postępie naukowym i idealnym poszukiwaniem państwa

opiekuńczego. "Ja" dyktuje pragnienia i sposób życia, który je zaspokaja, a z drugiej strony odrzuca normatywne kryteria instytucji hierarchicznych i ostatecznie Boga jako absolutu samego w sobie.

Pensiero debole - słabe myślenie - opiera się na praktycznym agnostycyzmie i niemożliwości osiągnięcia uniwersalnych i absolutnych pewników. Pod szyldem tolerancji i różnorodności kreuje tych, którzy się za nimi opowiadają, na dogmatyków, dostosowujących się do reguł dyktowanych w danym momencie przez większość. Ale wbrew własnym zasadom te formy subiektywizmu ustanawiają wartości względne jako uniwersalne kryteria, tłumią wolność myślenia tych, którzy nie zgadzają się z ich narracją, usprawiedliwiają postprawdę - odwoływanie się do emocji, nawet jeśli fakty są podawane w kłamliwy sposób - ułatwiają jednostce obojętność lub dystans wobec tych,

którzy nie wchodzą w interakcję z własnym "ja", i poddają się rynkowi, który przekształca roszczenie tego, co inne, w przedmiot konsumpcji.

W swoich ostatnich latach Jan Paweł II (†2005) zwołał chrześcijan na przełomie tysiącleci i zaproponował różne ulepszenia we współczesnej religijności i kulturze. Papież wezwał każdego członka Kościoła do wniesienia do społeczeństwa tożsamości wiary i braterskiej miłości poprzez otwartość i żywotną relację z transcendencją. Ochrzczeni zostali wezwani do nowej ewangelizacji, która zhumanizuje bezbronny świat.

Benedykt XVI (2005-2013) postawił przed nami wyzwanie "przyjaźni z Jezusem" w swojej pierwszej encyklice *Deus caritas est*. Podczas swojego pontyfikatu odbył liczne podróże apostolskie, w tym na Światowe Dni Młodzieży, podjął

nowe kroki w ekumenizmie i dialogu międzyreligijnym. Zakorzeniony we współczesnej kulturze kryzys prawdy, dobra i piękna papież określił jako "dyktaturę relatywizmu", która piętnuje tych, którzy wierzą w prawdy absolutne lub je proponują. Dla Benedykta XVI to rozum zawiódł, wyrzekając się odkrycia prawdy o naturze bytu realnego i moralności ludzkich czynów. Aby wyjść z kryzysu, zaproponował rozwiązania jednoczące wiarę i rozum.

Papież Franciszek podjął te propozycje duszpastersko, stosując oryginalne formuły, które są owocem jego intelektualnego i życiowego doświadczenia. Adhortacją apostolską *Evangelii gaudium* (2013) zaprosił każdego chrześcijanina do większej świadomości swojej misji ewangelizacyjnej, przekazywania Jezusa Chrystusa - istoty Ewangelii - oraz łagodzenia fizycznego i

wewnętrznego cierpienia innych, w szczególności migrantów i osób odrzuconych przez społeczeństwo. Franciszek wezwał do Kościoła "wychodzącego na zewnątrz", "szpitala polowego" dla zepsutego społeczeństwa. W 2015 roku ogłosił jubileusz miłosierdzia.

Przewodniczył trzem synodom biskupów poświęconym rodzinie, młodzieży i regionowi Pan-Amazonii. Papież zajął się także innymi kwestiami, takimi jak reforma Kurii Rzymskiej czy przejrzystość finansowa Istituto per le Opere di Religione, zwanego potocznie Bankiem Watykańskim.

24

Władza centralna i regionalna

PO ŚMIERCI ALVARO del Portillo, wybór nowego prałata odbył się zgodnie z etapami przewidzianymi przez Statuty Prałatury Opus Dei^[1]. 19 kwietnia 1994 r. zebrało się

plenum Asesori Centralnej - 32 numerarie z regionów z całego świata - i przedstawiło kandydata lub kandydatów, których każda z członkiń uznała za odpowiednich. Następnie propozycja została przekazana na wyborczy Kongres Generalny, składający się ze 138 mężczyzn, księży i świeckich. Zebrani dzień później wybrali w pierwszym głosowaniu Javiera Echevarría Rodrígueza na nowego prałata i Ojca w Dziele. Echevarría przyjął wybór. Sekretarz kongresu poinformował papieża Jana Pawła II, który zgodnie z prawem kanonicznym potwierdził wybór Echevarría i mianował go prałatem Opus Dei [*].

PRAŁAT PRZYGOTOWANY PRZEZ ZAŁOŻYCIELA

Zarówno starsi elektorzy - niektórzy zostali mianowani w latach czterdziestych - jak i nowi poparli

osobę uformowaną przez Josemarię Escrivá de Balaguer, a od jego śmierci wskazaną przez Álvaro del Portillo. Fakt, że Javier Echevarría był u boku założyciela, czynił go autorytetem w interpretacji jego myśli i gwarancją, że Dzieło zachowa ducha swoich początków. Co więcej, ufano, że pójdzie on za przykładem Del Portillo, jak sprawować ojcostwo w Dziele.

Javier Echevarría urodził się 61 lat wcześniej, 14 czerwca 1932 roku, w Madrycie. Był najmłodszym z ośmiorga dzieci. Poprosił o przyjęcie do Opus Dei we wrześniu 1948 roku. Dwa lata później przeniósł się do Rzymu na wyższe studia. Uzyskał doktorat z prawa kanonicznego na Papieskim Athenaeum Angelicum oraz z prawa cywilnego na Lateranie. W sierpniu 1955 roku przyjął święcenia kapłańskie. Od września 1956 r. pełnił funkcję custos założyciela w sprawach

materialnych. W maju 1966 roku dołączył do Rady Generalnej Opus Dei jako wice-sekretarz do spraw świętego Rafała. Obowiązki te pełnił do śmierci Escrivá de Balaguer. We wrześniu 1975 roku Kongres Generalny mianował go sekretarzem generalnym Dzieła - wikariuszem generalnym od 1982 roku, wraz ustanowieniem z prałatury personalnej - a Álvaro del Portillo wybrał go na custos Ojca do spraw duchowych. Zadania te realizował do śmierci Del Portillo.

Życie Javiera Echevarría zostało naznaczone oddziaływaniem i spuścizną pozostawioną przez Josemarię Escrivę de Balaguer. Dwadzieścia pięć lat spędzonych z założycielem, zarówno w Villa Tevere, jak i podczas podróży po Europie i Ameryce, ukształtowało jego umysł i działania. Najpierw jako jego osobisty sekretarz, a potem jako członek władz centralnych,

Echevarría uczył się od Escrivá de Balaguer, jak się modlić, pracować, kierować Dziełem i odnosić się do innych, a ostatecznym celem była jego własna świętość i szerzenie wśród ludzi orędzia chrześcijańskiej doskonałości.

Czas, który nastąpił później, z Del Portillo na czele Dzieła, był dla Echevarrii okresem wielkiej odpowiedzialności, ponieważ wszystkie ważne sprawy związane z rządzeniem Opus Dei przechodziły przez ręce sekretarza generalnego, zanim zajął się nimi prałat. Del Portillo często ratyfikował decyzje zaproponowane przez Echevarrię.

Cechą osobowości Echevarría była jego wierność Jezusowi Chrystusowi. Według Fernando Ocáriza, dużo się modlił: "Bez niczego wyjątkowego, lecz co było widoczne doskonale. Jego pobożność była nieustanna"^[2]. Ten sposób myślenia i życia

pokazywał otaczającym go ludziom, gdyż często zachęcał ich do zawierzenia się modlitwie.

Powtarzał, że Kościół - a w nim Opus Dei - będzie docierał do ludzi poprzez osobiste oddanie się każdego Bogu, wielkodusznie wypełniającego powierzone mu zadania.

Zostanie Ojcem w Dziele było punktem zwrotnym w jego życiu.

Ojcowska troska zmiękczyła jego charakter^[3]. Mówił, że kocha swoje duchowe dzieci ludzką i

nadprzyrodzoną czułością i że czuje, iż jest ona odwzajemniona.

Towarzyszył modlitwą chorym, bezrobotnym i tym, którzy w różny sposób cierpieli. Starał się przedkładać osobę nad projekty i angażował się, gdy ktoś prosił go o modlitwę lub radę. Przeczytał dużą liczbę listów nadesłanych do niego przez jego duchowe dzieci z całego świata i na wiele z nich odpowiedział. A w miarę upływu lat

coraz bardziej zachęcał do troski o siebie nawzajem, do chrześcijańskiego braterstwa pełnego życzliwości. "Obyście się wzajemnie miłowali" było częstym refrenem pojawiającym się na jego ustach[†].

Jako człowiek sprawujący rządy, Javier Echevarría wykazał się zdolnością do przywództwa i działania. Utrzymywał spójność i stabilność w Dziele, a jednocześnie stawiał nowe wyzwania. Lubił śledzić postępy w realizacji projektów i szczegółowo analizować dokumentację. Jego dobra pamięć pozwalała mu zapamiętać wiele osób i wiele wydarzeń. Polegał na kolegalności centralnych organów zarządzających, a gdy nie widział jasnych rozwiązań, wyrażał swoje wątpliwości. Po rozważeniu faktów i okoliczności ruszał do przodu z wiarą i chęcią pomocy.

Echevarría od początku czuł się odpowiedzialny za bycie następcą dwóch mężczyzn o świętości życia i niezwyklej wizji rządzenia. W szczególny sposób jego punktem odniesienia był założyciel, Josemaría Escrivá de Balaguer. Zwracał się do niego o wstawiennictwo, studiował i ponownie czytał jego pisma, zastanawiał się, jak rozwiązałyby problemy, przed którymi stanął, przywoływał jego anegdoty w rozmowach publicznych i prywatnych.

W 1994 roku minęło dziewiętnaście lat od zakończenia fazy założycielskiej. Wierność pierwotnej substancji Dzieła, dostosowanie elementów nieistotnych do zmieniających się potrzeb ludzi i czasów oraz znalezienie nowych perspektyw dla otrzymanego duchowego dziedzictwa miały być nieustannym wyzwaniem w jego życiu jako prałata. Oprócz ewolucji

społeczeństwa obywatelskiego i Kościoła - różnej pod wieloma względami od lat 70-tych - pojawiła się nowa okoliczność w historii Opus Dei: pierwsza zmiana pokoleniowa była w pełnym rozkwicie. Całkiem sporo starszych dyrektorów było jeszcze związanych z okresem założycielskim; z drugiej strony, ci poniżej trzydziestego roku życia nie znali już Escrivá de Balaguer, a w niektórych przypadkach nawet Del Portillo. Sam Echevarría nazwał siebie człowiekiem trzeciego pokolenia, czyli tych, "którzy otrzymali Dzieło już zarysowane, jako cenne dziedzictwo od naszego Ojca poprzez pierwsze pokolenia jego dzieci. Dzieło, teraz, jest w naszych rękach"^[4].

Zaraz po wyborze zwołał konferencję prasową w swoim domu, w siedzibie Opus Dei. Pierwsze oświadczenia - a także pierwszy list pasterski - stwierdzały, że "nadszedł czas, aby

zagłębić się w otrzymane orędzie, żyć nim z wiernością, przekazywać je z rzetelnością i wszędzie je rozpowszechniać". Następnie wskazał na trzy priorytety, zgodne z magisterium Jana Pawła II: rodzina, aby "mogła kroczyć drogami wskazanymi jej przez Stwórcę"; apostolstwo młodzieży "zgodnie z charyzmatem właściwym dla Opus Dei": potrzebę zbliżenia się do Chrystusa, poznania Go i pokochania; spotkania z Nim w zadaniu przygotowania się do bycia dobrymi specjalistami i odpowiedzialnymi obywatelami"; oraz ewangelizację kultury, w której pracują mężczyźni i kobiety, którzy "są moderatorami społeczeństwa obywatelskiego, ci, którzy mają możliwość głębokiego wpływu na sposoby myślenia i życia przyszłych pokoleń"^[5].

Jak to już Del Portillo robił, postanowił pisać comiesięczny list pasterski do członków i

współpracowników Dzieła. Od 2006 roku list ten był publikowany na instytucjonalnej stronie internetowej Opus Dei, aby szybko i bezpośrednio dotrzeć do wszystkich. Echevarría pisał także długie listy z okazji szczególnych wydarzeń, takich jak przygotowanie do jubileuszu roku 2000, stulecia urodzin Josemaríi Escrivá (2002), konkluzji zwyczajnych kongresów generalnych (2002 i 2010), roku Eucharystii (2004), roku wiary (2012) i roku miłosierdzia (2015). Każdy list obraca się wokół jakiegoś tematu duchowego; na ogół zawiera elementy doktrynalne, prośby o modlitwę w określonych intencjach oraz propozycje poprawy życia chrześcijańskiego dla czytelników, niekiedy stawiane w formie precyzyjnie sformułowanych zagadnień.

Javier Echevarría podjął liczne podróże duszpasterskie do różnych

okręgów Opus Dei, aby spotkać się z synami duchowymi, współpracownikami i osobami związanymi z działalnością Dzieła. Ustanowił w prałaturze maryjne lata dziękczynienia Bogu w niektóre szczególne rocznice, jak np. kanonizacja św. Josemarii (2002), dwudziesta piąta rocznica erekcji Opus Dei jako prałatury personalnej (2007), osiemdziesiąta rocznica obecności kobiet w Dziele (2010), rok rodziny w Kościele (2015).

Opublikował kilka książek o charakterze duchowym, w tym Memoria del beato Josemaría (2000), w której pogrupował tematycznie myśli i zwroty, które usłyszał z ust założyciela; Itinerarios de vida cristiana (2001), w której wyjaśnia główne prawdy wiary; Getsemaní (2005), o modlitwie Jezusa w Ogrodzie Oliwnym; oraz Vivir la Santa Misa (2010), która śledzi obrzędy Mszy Świętej i proponuje

pomysły na jej przygotowanie. Wysyłał artykuły do różnych mediów, wygłaszał oświadczenia i udzielał wywiadów dla prasy, radia i telewizji. W Stolicy Apostolskiej brał udział w audiencjach zwyczajnych, które przysługiwały mu jako prałatowi Opus Dei u papieży i innych władz watykańskich, uczestniczył w kilku synodach biskupów z nominacji papieskiej oraz był konsultorem, a później członkiem, Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, konsultorem Kongregacji ds. Duchowieństwa i członkiem Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej.

Echevarría zachęcał wiernych Dzieła do jedności, intelektualnej i emocjonalnej, z kolejnymi papieżami, którzy następowali po sobie na początku XXI wieku. Podczas swojej kadencji spotkał się z trzema papieżami, którzy regularnie go przyjmowali. Podziękował Janowi

Pawłowi II za troskę o Dzieło, przejawiającą się m.in. w ustanowieniu Opus Dei jako prałatury personalnej, beatyfikacji i kanonizacji Escrivá de Balaguera oraz utworzeniu Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża. Starał się naśladować nauczanie Benedykta XVI w kwestiach religijnych i kulturowych, promując studia nad prawem naturalnym i relacją między wiarą a rozumem. I wspierał troskę papieża Franciszka o odrzuconych i jego przepowiadanie o miłosierdziu.

Prałat towarzyszył papieżom w kilku podróżach apostolskich i w Światowych Dniach Młodzieży: w Kazachstanie (2001), Kolonii (2005), Sydney (2008), Madrycie (2011), Rio de Janeiro (2013) i Krakowie (2016). Podróżował również, odpowiadając na prośby lokalnych ordynariuszy. Na przykład w 2000 r. koncelebrował Mszę św. w Centrum Informacji Katolickiej z kardynałem Jamesem

Hickeyem z diecezji waszyngtońskiej; rok później Juan José Omella, biskup Barbastro-Monzón, zaprosił go na inaugurację kościoła poświęconego św. Josemarii; Z okazji kanonizacji założyciela Dzieła uczestniczył w Sewilli i Logroño jako relator w spotkaniach organizowanych przez tamtejszych ordynariuszy; w 2005 r. wraz z bp. Józefem Wróblem był w Helsinkach na uroczystości upamiętniającej przybycie Kościoła do Finlandii; a w 2009 i 2010 r. brał udział w poświęceniu kościołów ku czci św. Josemarii odpowiednio w Mexico City i Toruniu (Polska).

Bp Echevarría odbył podróż do Finlandii i Estonii pod koniec października 2016 r. Kilka tygodni później zapadł na infekcję płuc spowodowaną zwłóknieniem, na które cierpiał od lat. 12 grudnia zmarł w szpitalu Università Campus Bio-Medico w Rzymie. Miał 84 lata. Jego ostatnie słowa były błaganiem

do Boga o wierność ludzi Dzieła wobec ich chrześcijańskiego powołania.

RADY CENTRALNE

Po tym jak papież Jan Paweł II 20 kwietnia 1994 roku mianował Echevarrię prałatem Opus Dei, kongres generalny kontynuowano. Członkowie kongresu studiowali sytuację Dzieła, ustalali główne kierunki ekspansji przesłania i działalności na następne osiem lat oraz powoływali członków zarządów centralnych. Urzędy Rady Generalnej zostały rozdzielone między Fernando Ocáriza, wikariusza generalnego; Francisco Vivesa, wikariusza sekretarza centralnego; Pedro Pérez Botellę, wice-sekretarza świętego Michała; Roberto Dotte, wice-sekretarza świętego Gabriela; Antoine Leóna, wice-sekretarza świętego Rafała; Carlosa Marię Gonzáleza, prefekta studiów;

Federico Riera-Marsá, administratora generalnego.

W skład dyrekcji Asesorii Centralnej wchodziły: sekretarz centralna, Marlies Kücking; sekretarz Asesorii, María Teresa Iglesias; wice-sekretarz świętego Michała, María Dolores Alonso; wice-sekretarz świętego Gabriela, Concepción Ramos; wice-sekretarz świętego Rafała, María Pía Chirinos; prefekt studiów, Monique David; prefekt [numerari] pomocniczych, Sylvia Bacharach; i prokurator centralna, Mercedes Gascó.

Javier Echevarría poprosił Fernando Ocáriz, aby był jego najbardziej bezpośrednim współpracownikiem jako wikariusz generalny całej prałatury i osobisty spowiednik [‡]. Ze swej strony wikariusz sekretarz centralny, Francisco Vives, pomagał mu w formacji i działalności apostolskiej kobiet. A na poziomie

regionalnym wikariusze współpracowali z prałatem w powierzonych im okręgach.

W latach, w których Javier Echevarría stał na czele Opus Dei, w Rzymie odbyły się dwa zwyczajne kongresy generalne. Pierwszy odbył się w dniach 11-22 października 2002 r. Był on naznaczony radością z niedawnej kanonizacji założyciela Dzieła. Wzięło w nim udział 140 mężczyzn i 107 kobiet, którzy dokonali przeglądu i ukierunkowali akcję ewangelizacyjną na najbliższe osiem lat. Echevarría podziękował Bogu za zaufanie i sympatię Jana Pawła II do Opus Dei i podkreślił ideę ciągłości w otrzymanym duchu. Na zakończenie kongresu napisał list pasterski, w którym przekazał wszystkim członkom wnioski: wzrastać we własnym rozwoju ludzkim i kulturowym, ukazywać Chrystusa poprzez ożywienie rodziny i umiarkowany styl życia,

odkrywać na nowo pracę jako obszar osobistego uświęcenia i chrześcijańskiego świadectwa oraz pogłębiać znajomość i przedstawiać naukę chrześcijańską w odniesieniu do zasadniczych zagadnień, takich jak małżeństwo, wychowanie, bioetyka i ekologia. Jednocześnie Echevarría zaproponował "interdyscyplinarne studia nad tym, jak promować mobilizację wielu osób i instytucji na całym świecie, aby sprzyjać - za przykładem pierwszych chrześcijan - nowej kulturze, nowemu prawodawstwu, nowej modzie, zgodnej z godnością osoby ludzkiej i jej przeznaczeniem do chwały dzieci Bożych w Jezusie Chrystusie"^[6].

W kwietniu 2010 roku odbył się ósmy zwyczajny kongres generalny Opus Dei. Wzięło w nim udział 255 uczestników kongresu, z jednym etapem dla mężczyzn i jednym dla kobiet. Na zakończenie kongresu

Javier Echevarría skomentował jego wnioski w nowym liście pasterskim: formacja osób i studium nauk świętych, trzeźwość i oderwanie od dóbr materialnych dla ułatwienia życia kontemplacyjnego, ukazanie piękna i znaczenia cnoty czystości, wyjaśnienie celibatu chrześcijańskiego, pielęgnowanie przyjaźni, zaangażowanie rodziców uczniów w szkołach i stowarzyszeniach młodzieżowych korzystających z pomocy duszpasterskiej Opus Dei, oraz "udział dobrze uformowanych katolików w życiu publicznym, aby - zgodnie ze swoimi wolnymi osobistymi preferencjami i przekonaniem - mogli przyczynić się do przepływu limfy ducha chrześcijańskiego w stanowieniu praw i w rządzeniu narodami."^[7]

Później miało miejsce nowatorskie wydarzenie w historii zarządzania Dziełem. W czerwcu 2014 roku Javier

Echevarría skończył 82 lata. Niedługo potem, w grudniu, mianował Fernando Ocariza wikariuszem pomocniczym prałatury i przyznał mu wszystkie uprawnienia właściwe dla jego władzy wykonawczej, w tym także te zastrzeżone dla niego jako prałata. Postać wikariusza pomocniczego jest przewidziana w Statutach; w tym przypadku ze względu na zaawansowany wiek prałata oraz rozbudowę prałatury w wielu krajach, co między innymi może wymagać długich i męczących podróży^[8]. Następnie mianował wikariuszem generalnym Mariano Fazio, który od 2010 roku był wikariuszem regionalnym Argentyny [§].

Od samego początku Echevarría dostrzegł dobrze skonsolidowane struktury rządzenia i formacji na wszystkich szczeblach, od generalnego do lokalnego. Okresowo

spotykał się z każdą z rad centralnych w celu przestudiowania ważniejszych spraw, organizował spotkania z wikariuszami i sekretarzami regionalnymi, a także z innymi członkami okręgów regionalnych. Spotkania te prawie zawsze odbywały się w Rzymie; kiedy indziej organizowano je w Argentynie, Brazylii, Hiszpanii, Meksyku i Portugalii. Co osiem lat okręgi przyjmowały komisję służby, a co dziesięć lat spotykały się na zebraniu regionalnym. Często dyrektorzy przypominali o znaczeniu stabilności i dostatecznego zaangażowania czasowego w radach lokalnych, które odpowiadają za kierowanie i organizację ośrodków prałatury".

Ważnym aspektem lat pracy Monsignora Echevarrúi jako prałata był udział kobiet w zarządzie i działalności Dzieła w celu osiągnięcia pełnej równości z mężczyznami i

zgodnie z hierarchiczną strukturą prałatury Opus Dei. Od początku istnienia Dzieła kobiety wykonywały te zadania rządu, ale rozwinięcie wkładu kobiet w społeczeństwo wymagało podjęcia nowych kroków. Javier Echevarría zachęcał kobiety do odgrywania wiodącej roli w wielu dziedzinach życia ludzkiego, wzywał do tworzenia centralnych i regionalnych zespołów zarządzających, zarówno kobiet, jak i mężczyzn, do dzielenia się odpowiedzialnością w pracy podmiotów, zachęcał do włączenia większej liczby personelu kobiecego do zarządzania i nauczania w korporacyjnych dziełach szkolnictwa wyższego^[9].

Ruch ten stał się bardziej wyrazisty od 2000 roku, gdy społeczeństwo stało się bardziej świadome godności, praw i uzasadnionych żądań kobiet, takich jak równowaga między życiem zawodowym a prywatnym,

różnice w wynagrodzeniach oraz parytet w możliwościach prawnych i społecznych. Aby wykształcić opinię publiczną wrażliwą na godność kobiet i ich rolę w społeczeństwie, na równi z mężczyznami, należało zacząć od samej rodziny, a następnie rozpowszechnić ją w środowisku^[10]. Echevarría zachęcała, by istniały "dojrzałe kobiety, odważne kobiety, [które] nadają ton we wszystkich dziedzinach życia społecznego"^[11].

W kwestiach liturgicznych, niektóre kwestie zatwierdzone przez Echevarrię - które uzyskały aprobatę Stolicy Apostolskiej - to wzmianka o prałacie, wraz z papieżem i biskupem diecezjalnym, w modlitwach eucharystycznych Mszy Świętych odprawianych w ośrodkach Dzieła; Msza Święta Krzyżma prałata z duchowieństwem prałatury w Wielkim Tygodniu; własny kalendarz liturgiczny prałatury, podobny do kalendarza diecezji.

W 2002 r. prałat przesłał do ośrodków Dzieła *Experiencias* [Doświadczenia] w zakresie ceremonii liturgicznych, w których dokonano przeglądu celebracji Mszy Świętej i innych aktów kultu w świetle nowego wydania Mszału Rzymskiego, z pragnieniem ułatwienia pobożności eucharystycznej obecnych. Ponadto przypomniał, że w ramach opcji zatwierdzonych przez Kościół każdy kapłan odprawia Mszę Świętą i przestrzega norm liturgicznych dotyczących kultu w sposób sprzyjający relacji z Bogiem, nie popadając w całkowitą uniformizację - rodzaj własnej liturgii, odrzuconej przez założyciela Dzieła - ani w arbitralną spontaniczność.

Na kongresach generalnych w 2002 i 2010 roku dyrektorzy poprosili członków Opus Dei o rozważenie możliwych odpowiedzi na kluczowe kwestie życia społecznego, które

pojawiły się w papieskim magisterium: życie ludzkie, małżeństwo, rodzina, edukacja, obyczaje społeczne, komunikacja, polityka. Chrześcijańskie ożywienie świata w obliczu sekularyzacji zależało w dużej mierze od działania chrześcijan w ich pracy oraz w relacjach rodzinnych i społecznych. Gdziekolwiek byli, duch Dzieła zapraszał ich do udziału w awangardzie rozwiązań proponowanych w celu poprawy społeczeństwa.

Javier Echevarría promował szerzenie ducha Opus Dei, ponieważ rozumiał, że w ten sposób skutecznie przyczynia się do ewangelizacji. Zachęcali go do tego trzej papieże, których spotkał podczas pełnienia posługi prałata - Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek. Pomógł też w stopniowej odnowie zespołów zarządzających w Dziele, z mężczyznami i kobietami z

pokolenia millenialsów, oraz w wymianie opinii między szczeblem centralnym, regionalnym i lokalnym.

W maju 2016 r. niewielka grupa wiernych Prałatury z różnych kontynentów zebrała się w Rzymie, aby zastanowić się i przeprowadzić burzę mózgów na temat skutecznego przekazywania wiary większej liczbie osób, zwłaszcza w społeczeństwach niechrześcijańskich lub zsekularyzowanych. Wobec współczesnej sytuacji i nagromadzonych doświadczeń, zarówno w regionie anglosaskim i azjatyckim, jak i na obszarach latynoskich, należało pomyśleć o praktycznych zastosowaniach zasad tradycji Kościoła. W ten sposób można by skuteczniej współpracować w realizacji wyzwania, jakie postawił przed Kościołem papież Franciszek: dotrzeć do egzystencjalnych peryferii ludzi,

także tych, którzy są daleko od Boga i praktyk religijnych.

Po tym spotkaniu władze centralne zaproponowały wszystkim członkom Dzieła "nowy wysiłek ewangelizacyjny, który wymaga znacznego pobudzenia apostołstwa, aby pomóc znacznie większej liczbie osób poznać Chrystusa"^[12]. W szczególności rozważali przypadek członków rodziny i przyjaciół o niewielkiej lub żadnej wierze, bez praktyki religijnej lub w sytuacji nieregularnej w Kościele, czyli sytuacji stosunkowo częste w postchrześcijańskich społeczeństwach Zachodu. Sugerowali, aby obok osobistego świadectwa życia każdego człowieka, ośrodki Dzieła zaplanowały więcej kursów formacyjnych opartych na treściach antropologicznych jako wstęp do głoszenia wiary chrześcijańskiej. Innymi możliwościami niesienia orędzia

chrześcijańskiego nowym ludziom były katecheza, formacja par do życia małżeńskiego, poradnictwo prawne oraz inicjatywy wolontariatu parafialnego^[13].

Zachęcali też, by w treściach formacji kłaść nacisk na aspekty kontemplacyjne, a następnie ascetyczne, by dawać prymat adoracji eucharystycznej i rozważaniu Ewangelii, nie zaniedbując przy tym walki duchowej. Pozytywny i świadczący o wierze styl - daleki od woluntarystycznych formuł i postaw obronnych - ułatwiłby wewnętrzną wolność każdej osoby do refleksji i do przyjęcia w sumieniu własnych postanowień z inicjatywą.

Opus Dei szukało więc nowych sposobów rozpowszechniania swojego przesłania. Według słów Moniki Herrero, dyrektorki biura apostolatu opinii publicznej w

Asesori Centralnej, "rozwój jest czymś nieodłącznym dla każdej instytucji, a tym bardziej dla jednostki, której przesłaniem jest uświęcenie codziennych realiów, które zawsze są zmienne. Z biegiem lat niektóre zmiany pojawiły się w sposób naturalny - na przykład opieka i troska o osoby starsze - inne były wynikiem refleksji dyrektorów, a inne będą musiały jeszcze rozwinąć, aby w pełni zaistnieć"^[14].

Wsparcie doktrynalne dla członków Dzieła i współpracowników skupiało się wokół centralnych i regionalnych biur kierownictwa duchowego. Zachęcano do publikowania opracowań z zakresu filozofii i teologii, sporządzano skrypty na tematy doktrynalne, wykazy ze wskazówkami bibliograficznymi i oceny doktrynalne książek. Zgodnie z założeniem założyciela Opus Dei, do ośrodków okresowo wysyłano przewodnik bibliograficzny z

ocenami książek z zakresu filozofii, teologii, duchowości, myśli i literatury, według ich zgodności z orędziem chrześcijańskim i magisterium Kościoła. W 2008 roku lista ta została przeniesiona do internetu, aby osoby spoza prałatury mogły korzystać z jej usług, aby każdy mógł przeczytać to, co w sumieniu uznał za najlepsze dla siebie. Przewodnik Bibliograficzny gościł przez pewien czas na stronie internetowej *almudi.org*, prowadzonej przez niektórych księży z Opus Dei w Walencji. Od 2014 roku jest on dostępny na stronie *delibris.org*, otwarty dla każdego, kto chce współpracować. Oprócz oceny publikacji oferuje recenzje i zestawienia bibliograficzne z zakresu literatury, myśli i duchowości.

Centralne biuro kierownictwa duchowego koordynuje również stronę internetową *collationes.org*, która zawiera zasoby dla księży

dotyczące wiary i życia chrześcijańskiego oraz sztuki towarzyszenia duchowego. Obejmuje ona siedem corocznych *collationes* czyli konferencji formacji ciągłej dla kapłanów prałatury, których tematyka obejmuje teologię systematyczną, biblijną, prawo kanoniczne, liturgię, historię Kościoła i sprawy moralne. Na tej stronie współpracują profesorowie z różnych kampusów i ośrodków formacji pastoralnej, zwłaszcza z Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża.

W odniesieniu do osób, które opuściły Opus Dei po wstąpieniu czasowym lub definitywnym, władze Dzieła dokonały rewizji protokołów działania. W 2009 roku utworzyli dwie grupy robocze - jedną w siedzibie głównej, a drugą w okręgu Hiszpanii - w celu poprawy opieki nad każdą osobą. Według Carlosa Cavazzoli, wicekretarza świętego

Gabriela w Radzie Generalnej, "idziemy w trzech kierunkach. Po pierwsze, przyjmujemy ducha słuchania i szacunku dla drogi życiowej każdej osoby, unikając osądzania intencji i współpracując w podejmowaniu decyzji. Po drugie, chcemy uczyć się na błędach z przeszłości i naprawiać je tam, gdzie to konieczne: na przykład prosząc o przebaczenie, jeśli zauważymy, że był pośpiech w podejściu do czyjegós procesu powołaniowego lub niedbałość w towarzyszeniu duchowym. Jednocześnie staramy się pomagać w procesie odchodzenia, doceniając cierpienie zarówno osoby zainteresowanej, jak i tych, którzy ją znają. I, po trzecie, pozostawiamy otwarte drzwi, aby kontynuować relację przyjaźni i współpracy w tym, co możemy: kierownictwo duchowe, formacja chrześcijańska, spotkania osobiste, itp. W rzeczywistości, istnieją liczne przypadki mężczyzn i kobiet, którzy po okresie refleksji

stwierdzają, że ich droga w Kościele jest w Opus Dei i ponownie proszą o przyjęcie jako supernumerariusze"^[15].

Javier Echevarría podjął kolejny temat, który ze względu na pewne nieporozumienia i skargi do Stolicy Apostolskiej od kilku osób, które nie są lub były członkami Dzieła, był tematem delikatnym. Wierni Opus Dei, którzy towarzyszyli duchowo innym, zachowywali naturalną rezerwę - urzędowe milczenie - wobec tego, co słyszeli. Jednocześnie po obie strony przyjmowały, że osoba towarzysząca duchowo może konsultować się w tej sprawie z wyższym autorytetem - zwykle z dyrektorem ośrodka lub, w uzasadnionych przypadkach, z dyrektorem regionalnym - szczególnie w sprawie sposobu pokierowania w trudnościach lub w postępie w życiu wewnętrznym osoby, z którą rozmawiała. Praktyka

ta, wywodząca się z tradycji Kościoła, była przeżywana zgodnie z rodzinnym charakterem Dzieła, opartym na zaufaniu i na zobowiązaniu podjętym przez jednych ludzi do służenia innym^[16].

Z czasem jednak w społeczeństwie i w Kościele pojawiła się większa wrażliwość na prywatność. Po przestudiowaniu tematu, także ze Stolicą Apostolską, i aby uniknąć wrażenia ingerencji w sumienie jednostek, Echevarría napisał w 2011 r. list pasterski, w którym prosił o wyraźne rozróżnienie między, z jednej strony, właściwą sferą zarządzania Dziełem i forum zewnętrznym, które odpowiada organom centralnym i regionalnym; a z drugiej strony, sferą wewnętrzną i tym, co dotyczy kierownictwa duchowego. Jednocześnie zaznaczył, że jeśli wyjątkowo osoba odpowiedzialna za kierownictwo duchowe uzna w sumieniu, że ktoś

potrzebuje wskazówek od wyższej władzy, bo dotyczy to kwestii wykraczających poza rady, których może udzielić, powie o tym zainteresowanemu. Ten ostatni poprosi o to bezpośrednio lub, jeśli woli i za jego wyraźną zgodą, pośredniczyć będzie ten, kto zwyczajnie jest jego duchowym towarzyszem. Wskazał również, że dyrektorzy lokalni i kapłani, sprawujący opiekę duchową, nie wykonują żadnej władzy jurysdykcyjnej nad osobami, którym pomagają. Dlatego, wyjaśnił, kompetencja do rządzenia rad lokalnych "nie dotyczy osób, lecz jedynie organizacji ośrodków i działalności apostolskiej"^[17].

Na początku XXI wieku Stolica Apostolska uświadomiła sobie skalę dramatu wykorzystywania dzieci, którego dopuścili się niektórzy duchowni. Papież Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek przyjęli

środki mające na celu ochronę i wsparcie ofiar, zapobieganie i przyspieszenie postępowań sądowych, a także zapewnienie przejrzystości w śledzeniu spraw. Opus Dei, które tradycyjnie ustanowiło surowe zasady roztropności w kontaktach zarówno między księżmi i kobietami, jak i między dorosłymi i nieletnimi, dokonało przeglądu środków ochrony nieletnich i osób potencjalnie narażonych. Na przykład Echevarría ustalił, że we wszystkich szkołach i jednostkach dla młodzieży powinien znajdować się parawanowy konfesjonał do wysłuchiwania spowiedzi, z oddzielnymi miejscami dla księdza i penitenta; że rozmowy między dorosłym a nieletnim powinny odbywać się na świeżym powietrzu lub w pomieszczeniach z przezroczystą szybą w drzwiach; oraz że podczas zajęć poza domem, takich jak obozy, dorośli nie powinni

spać w tym samym pokoju lub namiocie co nieletni. Konkretnie, do marca 2021 roku, cztery przypadki nadużyć wobec nieletnich z udziałem księży inkardynowanych do prałatury zostały rozpatrzone z udziałem Stolicy Apostolskiej, zgodnie z prawem^[18].

Jeśli chodzi o aspekty ekonomiczne, członkowie Dzieła starają się zachować kryteria natury osobistej, takie jak utrzymywanie się dzięki własnej pracy zawodowej, indywidualna dbałość o cnoty ubóstwa, wstrzemięźliwości i trzeźwego stylu życia zgodnego z pozycją społeczną. Na przykład, jeśli chodzi o korzystanie z Internetu, pod koniec lat 90. kładziono nacisk na środki techniczne, takie jak filtry, które pomagają uniknąć niewygodnych i obraźliwych treści, a także "na kształcenie odpowiedzialności i umiaru"^[19], ponieważ w krótkim czasie ludzie

będą stale korzystać z Internetu w swoim zawodzie i w relacjach osobistych.

Z instytucjonalnego punktu widzenia Opus Dei jest finansowane ze składek wiernych prałatury, współpracowników i innych dobroczyńców. Z tych środków pokrywa koszty bieżące kurii prałackiej i siedzib władz okręgów regionalnych, utrzymuje kapłanów swojego prezbiteratu, sprawy kanonizacji wiernych Dzieła oraz, w razie potrzeby, potrzeby rodziców numerariuszy i przyłączonych. Członkowie Dzieła współpracują również w zakresie wspierania działalności apostolskiej Opus Dei. Swoimi pieniędzmi przyczyniają się do rozwoju i finansowania podmiotów promujących lub zarządzających dziełami korporacyjnymi oraz organizacji non-profit, których celem jest rozwój społeczny^[20].

Około 10% darowizn przekazywanych na fundusze fundacji pozostaje do dyspozycji prałata Opus Dei, który może je przeznaczyć na projekty apostołskie, które uzna za stosowne, na ogół na potrzebujących w krajach o mniejszych zasobach ekonomicznych. Dotacje te są udzielane w formie kredytów preferencyjnych, tak aby władze lokalne ponosiły ciężar realizacji projektów; tylko w razie absolutnej konieczności są one udzielane w formie bezzwrotnej.

Zgodnie z kryterium pozostawionym przez założyciela, Prałatura Opus Dei, poza wyjątkowymi przypadkami, nie jest właścicielem wyposażenia i budynków, w których mieszczą się ośrodki lub działalność korporacyjna i apostołska. Sama siedziba kurii prałatury, choć zarejestrowana w imieniu Opus Dei, jest wynikiem darowizny celowej lub

warunkowej, tzn. została przekazana prałaturze tylko w tym celu i jest objęta zakazem sprzedaży, tak więc w przypadku ewentualnej próby przekazania nieruchomości wróciłyby do darczyńców. Do ogólnych wydatków Prałatury należy utrzymanie centralnej siedziby, w której mieszka około stu pięćdziesięciu osób, co w 2019 roku stanowiło roczny wydatek rządu miliona siedmuset tysięcy euro^[21].

Dzieło nie prowadzi działalności gospodarczej, ani nie jest związane z majątkiem wykorzystywanym w inicjatywach apostolskich. Zamiast tego dyrektorzy zachęcali cywilnoprawne organy dużych dzieł korporacyjnych - takich jak uniwersytety czy szkoły średnie - do tworzenia funduszy finansowych (financial endowments) zapewniających ich wsparcie.

Wyjątkowym projektem korporacyjnym była promocja domu rekolekcyjnego w Ziemi Świętej. Josemaría Escrivá chciał, aby wielu chrześcijan rozważało Ewangelię w miejscach, gdzie one się rozgrywały, aby wzmacniać fundamenty swojej wiary. On sam chciałby pojechać do Ziemi Świętej. Alvaro del Portillo pielgrzymował tam w marcu 1994 r. i przypomniał sobie życzenie założyciela, aby wybudować tam dom rekolekcyjny. Kilka tygodni później kongres generalny Dzieła, który zebrał się z okazji wyboru Javiera Echavarría na nowego prałata, zatwierdził projekt budowy takiego domu.

Po dekadzie analiz i biurokratycznych batali znaleziono działkę w Abu Gosh, 18 kilometrów na północny zachód od Jerozolimy. Chrześcijanie, Żydzi i muzułmanie pracowali nad opracowaniem i realizacją projektu, który rozpoczął

się w 2007 roku. Niektórzy z wiernych Dzieła zorganizowali plan finansowy mający na celu zebranie funduszu wieczystego o wartości 30 milionów dolarów, który miał zapewnić trwałość i pomóc osobom o mniejszych środkach, które chciałyby odbyć pielgrzymkę do Ziemi Świętej.

Od początku inicjatywa nosiła nazwę Saxum (łac. skała), przydomek nadany Alvaro del Portillo przez założyciela Dzieła w czasie hiszpańskiej wojny domowej. Zakup ziemi i budowa kosztowały pięćdziesiąt sześć milionów dolarów, przekazanych z ponad stu tysięcy datków od ludzi z całego świata. Kompleks, zainaugurowany w 2017 r., składa się z trzech jednostek: centrum dla zwiedzających, które oferuje edukacyjne zwiedzanie Ziemi Świętej i pomaga w profesjonalnym szkoleniu przewodników turystycznych; domu rekolekcyjnego, w którym stale organizowane są

rekolekcje i kursy roczne; oraz centrum usług podstawowych. Każdego roku Saxum przyjmuje gości i pielgrzymów oraz organizuje Dialogi Ziemi Świętej, pielgrzymki i konferencje, które promują dialog międzyreligijny oraz wiedzę o kulturze i duchowości Ziemi Świętej.

Innym ważnym osiągnięciem organizacyjnym, liczącym pół wieku, jest sanktuarium w Torreciudad.

Opieka duszpasterska i duchowa nad pielgrzymami jest ukierunkowana na wzrost nabożeństwa do Eucharystii i do Najświętszej Maryi Panny oraz na udzielanie sakramentu pokuty.

Dyrektorzy i przedstawiciele sanktuarium promowali działania, które przyciągnęły wiernych: dni maryjne dla rodzin; szlak maryjny, który oferuje przybyłym doświadczenie nawiedzenia sanktuariów maryjnych w Lourdes, El Pilar, Torreciudad, Montserrat i Meritxell, położonych po obu

stronach Pirenejów; oraz pielgrzymkę innych wizerunków Madonny do sanktuarium w Torreciudad, z obecnością jej czcicieli i rodzin.

W tym czasie przez Torreciudad przewijało się rocznie od dwustu tysięcy do trzystu tysięcy osób. W 2018 roku rozpoczęto realizację planu strategicznego, którego celem jest dostosowanie sanktuarium do potrzeb pielgrzymów w najbliższych latach. Utworzono również fundusz wieczysty w wysokości trzydziestu milionów euro pochodzących z darowizn, który ma pokryć koszty utrzymania i obsługi zwiedzających oraz zagwarantować trwałość przyszłych projektów.

EWOLUCJA OKRĘGÓW I NOWE KRAJE

Kiedy Javier Echevarría został wybrany na prałata, do Opus Dei należało 78 500 osób: 45 900 kobiet -

58,5% ogółu - i 32 600 mężczyzn - 41,5%. W prałaturze Opus Dei inkardynowanych było 1500 księży. Ponadto kolejnych 1800 księży diecezjalnych należało do Stowarzyszenia Kapłańskiego Świętego Krzyża. W ujęciu geograficznym 46 500 wiernych Dzieła zamieszkiwało w Europie (59%), 27 000 w Ameryce (35%), 4 000 w Azji i Oceanii (5%) oraz 1 000 w Afryce (pozostały 1%).

W kolejnych dwudziestu dwóch latach przyrost netto prałatury - inkorporacje minus zgony i odejścia - wynosił 14 400 osób, i w 2016 roku osiągnął 92 900 wiernych. Średnioroczny przyrost wyniósł 650 osób. Ze swej strony przyłączeni i supernumerariusze w Stowarzyszeniu Kapłańskim utrzymywali stały poziom, około 1800.

Wyraźnym zjawiskiem w demografii, które nie występowało wcześniej, ponieważ Opus Dei było nowozałożone i dlatego przyjmowało osoby w młodym lub średnim wieku, było pojawienie się wielu osób starszych, a w konsekwencji wzrost liczby chorych. Fakty te spowodowały zwiększenie zapotrzebowania na opiekę nad osobami starszymi i dotkniętymi różnymi dolegliwościami oraz konieczność stworzenia struktur opieki nad tymi osobami. Wzrosła też liczba zgonów: jeśli w 1997 roku zmarło 348 wiernych prałatury i 34 członków Stowarzyszenia Kapłańskiego, to w 2006 roku było 670 wiernych i 28 członków, a w 2016 roku 919 wiernych i 41 członków^[22].

Innym aspektem, odmiennym od poprzednich dekad, był spadek liczby osób wstępujących do Opus Dei, zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i w procentach. Silny wzrost w

latach osiemdziesiątych XX wieku - z momentami, w których następował roczny przyrost netto ponad trzech tysięcy członków - wyhamował w latach dziewięćdziesiątych. Choć we wszystkich latach ogólny wzrost netto Opus Dei był dodatni, od 2000 roku w wielu krajach nastąpił spadek powołań do celibatu.

Modyfikacja piramidy demograficznej, z niższym odsetkiem u podstawy, odnosi się do ewolucji społeczeństwa obywatelskiego, a także do potrzeby aktualizacji propozycji formacyjnych dla osób w ośrodkach Dzieła, a także naprawy negatywnych doświadczeń. Wizja antropologiczna modyfikująca naturalną koncepcję rodziny, dewaluacja małżeństwa i stygmatyzacja poświęcenia wpłynęły na zjawisko powołaniowe w Opus Dei, podobnie jak w innych instytucjach Kościoła. Na przykład komisja służby w Madrycie w 1997 r.

stwierdziła, że sekularyzacja i utrata żywotności wiary w rodzinach i wspólnotach katolickich ma kilka przejawów: brak zainteresowania wartościami duchowymi, zachłyśnięcie się sentymentalizmem, indywidualizm, który utrudnia prawdziwą przyjaźń z innymi ludźmi, utrata intymności i skromności, zanik praktyk religijnych i trudność w rozeznaniu powołania do naśladowania Chrystusa. Jako rozwiązanie zaproponowano nowe sposoby promowania cnót chrześcijańskich wśród rodzin i młodzieży, dające pierwszeństwo wzrostowi jakościowemu przed ilościowym, pogłębionej formacji chrześcijańskiej każdej osoby, pierwszeństwo działania indywidualnego - bez poprzestawania jedynie tylko na dobrych efektach w osiągnięciach zbiorowych - oraz pielęgnowanie przyjaźni, która szanuje czas, jakiego każda osoba potrzebuje, aby

zrozumieć i przyjąć propozycje życia chrześcijańskiego^[23].
—.

Struktury władz Opus Dei zostały dostosowane do tej sytuacji demograficznej. W latach kadencji Msgr Echevarrrii, pragnąc kontynuować promieniowanie orędzia Dzieła i zająć się każdym z jego wiernych, Prałatura dodała piętnaście okręgów regionalnych do tych, które już posiadała, zwiększając ich liczbę do czterdziestu dziewięciu, na terytorium obejmującym siedemdziesiąt jeden krajów i ponad trzysta pięćdziesiąt diecezji. Spośród regionów, w których organizacja Dzieła była wystarczająco rozwinięta, w 2016 r. osiem miało delegatury: Hiszpania (10 delegacji), Meksyk (4), Argentyna (4), Stany Zjednoczone (3), Brazylia (2), Włochy (2) i Północna Ameryka Środkowa (1)

[24]

—.

Istnieje sześćdziesiąt sześć domów rekolekcyjnych, w których pracuje Administracja, ponadto około stu domów na kursy roczne i trzydzieści akademików we wszystkich częściach świata, także w krajach, w których żyją mniejszości chrześcijańskie. Centra studiów i kursy studiów dla przyłączonych zostały dostosowane do istniejących okoliczności. W ten sposób osiem centrów studiów dla numerariuszy, osiem dla numerarii i pięć dla numerarii pomocniczych w Hiszpanii zostało przegrupowanych odpowiednio na cztery, pięć i trzy.

Upływ czasu wymusił również renowację domów rekolekcyjnych, rezydencji i ośrodków oczekujących na poprawę infrastrukturalną, a także budowę nowych siedzib formacyjnych i zarządczych, takich jak siedziby komisji i asesorii regionalnych w Stanach Zjednoczonych (Nowy Jork, 2001), we

Włoszech (Mediolan, 2005) i w Meksyku (Mexico City, 2010). Innym zjawiskiem było przenoszenie siedzib ośrodków zlokalizowanych w centrum dużych miast - w większości zajętych przez biura - do dzielnic, w których osiedlają się młode rodziny. Na przykład w Madrycie kilka ośrodków przeniosło się z centralnych dzielnic do rozległych obszarów metropolii, aby lepiej służyć działalności dzieł świętego Rafała i świętego Gabriela.

Parafie i kościoły rektoralne powierzone przez biskupów diecezjalnych księżom Opus Dei w dużych miastach na całym świecie to liczba ponad pięćdziesięciu[†].

Kościół Onze Lieve Vrouwe w Amsterdamie stanowi szczególny przypadek, ponieważ jest własnością Syryjskiego Kościoła Ortodoksyjnego i odbywają się w nim nabożeństwa prawosławne i katolickie, w tym przypadku powierzone księżom z

Opus Dei; obie wspólnoty korzystają z kościoła w różnych okresach i współpracują w utrzymaniu budynku.

Stolica Apostolska i miejscowi biskupi zwracali się niekiedy do Opus Dei o pomoc duszpasterską i specjalistyczną. Echevarría przyjmował prośby, kiedy tylko mógł, ograniczając niekiedy tym samym zaangażowanie księży numerariuszy i przyłączonych do niezbędnych potrzeb duszpasterskich Dzieła. Konkretnie, trzydziestu księży Prałatury współpracuje w dykasteriach i trybunałach Kurii Rzymskiej, a około dwustu - 10% duchownych Prałatury - ma zadania w parafiach, trybunałach, ośrodkach wychowawczych, seminariach diecezjalnych i wspólnotach sióstr zakonnych. Ponadto dziewiętnastu księży numerariuszy otrzymało w tych latach święcenia na biskupów diecezjalnych[**]. Ponadto papież

kreował dwóch kardynałów wywodzących się z duchowieństwa prałatury: Juan Luis Cipriani (2001), arcybiskup Limy; oraz Julián Herranz (2003), przewodniczący Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych.

Prałat, jego wikariusze oraz pracownicy centralnych i regionalnych organów zarządzających koordynują kontakty instytucjonalne z Watykanem, diecezjami, zakonami, ruchami i wspólnotami kościelnymi.

Szczególnym zjawiskiem, obecnym od pierwszych lat Dzieła, jest harmonia z zakonnikami konsekrowanymi, gdyż prawie sześćset wspólnot w trzydziestu krajach, w większości kontemplacyjnych, jest współpracownikami Opus Dei.

Jeśli chodzi o rozpoczęcie Dzieła w nowych szerokościach

geograficznych, to Kongres Generalny w 1994 roku zaproponował rozpoczęcie w jedenastu krajach i w sporej liczbie miast na terytoriach, na których zostało już założone. W pierwszym etapie Opus Dei rozpoczęło działalność w ośmiu miejscach: na Litwie (1994), w Estonii, na Słowacji, w Panamie, Libanie i Ugandzie (1996), w Kazachstanie (1997) i w RPA (1998). Wraz z nowym tysiącleciem dodano osiem kolejnych: Słowenię i Chorwację (2003), Łotwę (2004), Rosję (2007), Indonezję (2008), Koreę i Rumunię (2009) oraz Sri Lankę (2011). Inne miejsca, takie jak Angola, Wietnam i Kuba, wciąż czekają na bardziej sprzyjające warunki polityczne. W tych krajach oraz w innych, takich jak Angola, Arabia Saudyjska, Bułgaria, Dania, Dubaj, Grecja, Madagaskar, Malta, Tajlandia i Tanzania, wierni Opus Dei przebywają z powodów zawodowych

i rodzinnych. Ponieważ nie ma ośrodków Prałatury, ludzie ci podróżują okresowo, aby otrzymać formację chrześcijańską, a także nawiązują kontakt za pośrednictwem sieci cyfrowych.

Początki w krajach byłego Związku Radzieckiego, zarówno w Rosji, jak i w dawnych satelitach komunistycznych, sprzyjały spotkaniu z większościami prawosławnymi oraz z innymi niż łacińskie obrządkami katolickimi. W Libanie spełniło się marzenie Josemaríi Escrivá o założeniu Opus Dei wśród wiernych katolickiego obrządku wschodniego, w tym przypadku maronitów, którzy stanowią większość libańskich katolików. W spotkaniach formacyjnych uczestniczą tam również osoby obrządku chaldejskiego, greckokatolickiego i syryjskokatolickiego.

Javier Echevarría rozwinął projekt utworzenia Dzieła w Kazachstanie, zakładając dwa ośrodki, jeden dla mężczyzn, drugi dla kobiet, w Ałmaty, najbardziej ludnym i kosmopolitycznym mieście republiki. Po nim powstało centrum Baybulak na obrzeżach Ałmaty. Od 2011 roku biskupem Ałmaty jest Joseph Louis Mumbiela, członek Stowarzyszenia Kapłańskiego Świętego Krzyża. Ponadto, za zgodą swoich biskupów, dwóch księży, którzy są członkami Stowarzyszenia Kapłańskiego, przeniosło się do Szymkentu, trzeciego co do wielkości miasta w kraju, aby służyć wspólnocie katolickiej. W tych miejscach ludzie różnych wyznań - prawosławni, muzułmanie czy niewierzący - stykają się z katolicką wiarą chrześcijańską.

Wyjątkowym przypadkiem jest m.in. Korea, gdzie katolicy stanowią 10 proc. populacji, a co roku

odnotowuje się znaczną liczbę chrztów dorosłych. W sierpniu 2009 roku wierni Opus Dei osiedlili się w mieście Daejeon, którego biskup, Monsignor Nazarius Heung-sik Yoo, znał z Opus Dei. Po dwóch latach otworzono w Seulu ośrodki dla mężczyzn i kobiet. Ci z Dzieła, którzy tam dotarli, zakładali działalność zawodową i z wysiłkiem i wytrwałością uczyli się języka i obyczajów. Ośrodek dla kobiet, Saint Hill, to mały akademik obok Sookmyung Women's University, natomiast akademik dla mężczyzn jest w budowie. Jednym z pierwszych członków Opus Dei był profesor Kim June-Hong, lekarz kardiolog z Busan na południu kraju. Pierwsza numeraria, Ellie Kim, złożyła prośbę o admisję w 2015 roku.

**IMPLEMENTACJA PRAŁATURY
PERSONALNEJ**

W 1994 r. Opus Dei liczy sobie dwanaście lat, odkąd zostało erygowane jako prałatura personalna, czyli instytucja prawna, odpowiednio usytuowana w prawie Kościoła. Podczas swojej kadencji Javier Echevarría podjął pewne kroki, aby instytucja prałata była mocniej osadzona w doktrynie kanonicznej i umocniona w porządku cywilnym i kościelnym^[25].

Biskup Echevarría często zapraszał do Villa Tevere biskupów i nuncjuszy, którzy przejeżdżali przez Rzym, lub odwiedzał ich w ich siedzibach podczas podróży duszpasterskich. Ze swej strony wikariusze prałata mieli stały kontakt z biskupami oraz strukturami kościelnymi i duszpasterskimi, a także ze wspólnotami religijnymi i innymi instytucjami katolickimi w swoich regionach. Niektórzy przedstawiciele Kościoła, którzy w latach

osiemdziesiątych obawiali się, że prałatura personalna oddali wiernych od życia diecezjalnego, z czasem przekonali się, że obawy te były bezpodstawne^[26].

Po upływie siedmiu miesięcy od wyboru Echevarría na zwierzchnika Opus Dei, w listopadzie 1994 roku, podano do publicznej wiadomości, że Jan Paweł II powołał prałata Dzieła na biskupa tytularnego Cilibii, starożytnego Kościoła afrykańskiego. Dwa miesiące później, 6 stycznia 1995 roku, udzielił mu święceń w Bazylice Świętego Piotra. Święcenia biskupie Javiera Echevarría sprzyjały procesowi konstytuowania się prałatury Opus Dei w służbie duszpasterskiej Kościoła powszechnego i Kościołów partykularnych oraz w komunii z innymi biskupami.

Dziełu udaje się uzyskać uznanie jako osobowość cywilna w krajach, w

których prowadziło stabilną działalność duszpasterską. Ten administracyjny akt umożliwia mu prawną reprezentację, jeśli np. pojawią się kwestie proceduralne lub majątkowe. Prośba o osobowość cywilną prałatury Opus Dei była zazwyczaj składana za pośrednictwem Stolicy Apostolskiej, która kierowała do odpowiedniego państwa notę werbalną wskazującą, że instytucja posiada kanoniczną osobowość prawną w Kościele katolickim^[27]. Z biegiem lat prałatura personalna Opus Dei uzyskała uznanie cywilne w prawie wszystkich krajach, w których była ulokowana. Wśród pierwszych narodów, które ją uznały były Włochy (1990), Francja (1996) i Hiszpania (1996). Co więcej, wiele z ostatnich konkordatów podpisanych między Stolicą Apostolską a państwami wyraźnie zalicza prałatury personalne do okręgów kościelnych, które Kościół może

erygować. To włączenie ułatwia ubieganie się o uznanie Opus Dei w danym kraju^[28].

Wielu prawników cywilnych i kościelnych, którzy publikowali na temat instytucji prałatur personalnych, umieszcza je w obrębie okręgów kościelnych. Kuria Watykańska podkreśliła ten wymiar jurysdykcyjny poprzez różne instrumenty, takie jak na przykład Rocznik Papieski, gdzie prałatura Opus Dei pojawia się w strukturze hierarchicznej Kościoła^[29]. Uczeni sugerują także, aby inne prałatury personalne były erygowane ze względu na okoliczności ludzkiej aktywności, które wymagają szczególnej uwagi i struktury duszpasterskiej; chodzi tu na przykład o migrantów, którzy mają poważne trudności z zakorzenieniem się we wspólnotach, do których przybywają, oraz o inne mniejszości społeczne. Magisterium odniosło się

do możliwych powoływania prałatur personalnych dla tych potrzeb duszpasterskich w posynodalnych adhortacjach apostolskich *Ecclesia in America* i *Ecclesia in Europa*^[30].

Jednakże niektórzy kanoniści, w szczególności z Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego, rozumieli prałatury personalne jako jednostki administracyjne o charakterze stowarzyszeniowym, które jedynie inkardynują duchownych i w konsekwencji zaprzeczają, że są one częścią struktury zwyczajnej i że należą do nich osoby świeckie^[31].

Jan Paweł II nawiązał do natury Prałatury Opus Dei w marcu 2001 r., kiedy przemawiał na kongresie zorganizowanym przez Dzieło w celu przestudiowania wraz z wiernymi z całego świata - supernumerariuszami, przyłączonymi i numerariuszami, zarówno mężczyznami, jak i

kobietami - możliwych społecznych i apostoelskich zastosowań encykliki *Novo Millennio Ineunte*. W swoim przemówieniu papież przypomniał teologiczne i kanoniczne podstawy hierarchiczności Opus Dei i jego misji w Kościele. Sprecyzował, że prałaturę tworzą organicznie kapłani i świeccy, na czele których stoi prałat, oraz że "przynależność wiernych świeckich zarówno do ich Kościoła partykularnego, jak i do prałatury, do której są włączeni, sprawia, że szczególne posłannictwo prałatury zbiega się w zaangażowaniu ewangelizacyjnym każdego Kościoła partykularnego; tak jak przewidział to Sobór Watykański II, ustanawiając postać prałatur personalnych"^[32].

W tych latach powstało wiele okręgów kościelnych, wytyczonych według kryteriów personalnych, które są prawnie podobne do prałatur personalnych; kuria watykańska nie erygowała jednak

kolejnych prałatur personalnych. W 2009 roku papież utworzył *ordynariaty personalne* dla wspólnot anglikańskich, które pragną wejść w pełną komunię z Kościołem katolickim, a jednocześnie chcą zachować różne swoje specyficzne cechy. Następnie Stolica Apostolska erygowała trzy ordynariaty personalne: Matki Bożej Walsingham, dla terytorium Konferencji Episkopatu Anglii i Walii (2011); Katedry św. Piotra, dla terytorium Konferencji Episkopatu Stanów Zjednoczonych i Kanady (2012) oraz Matki Bożej Krzyża Południa, dla terytorium Konferencji Episkopatu Australii (2012)^[33].

W 2011 roku Stolica Apostolska ogłosiła, że rozpatruje możliwość reintegracji zwolenników monsignora Lefèbvre'a - Bractwa Kapłańskiego Świętego Piusa X - w Kościele Katolickim, a drogą do kanonicznego uznania mogłyby być

prałatury personalne. Proces opóźnił się z powodu kwestii doktrynalnych, nad którymi lefebryści zerwali pełną komunię z Kościołem. Natomiast kilka lat wcześniej, w 2002 roku, papież Jan Paweł II przyjął do pełnej komunii kościelnej, pod postacią osobistej administracji apostolskiej, grupę wiernych z diecezji Campos (Brazylia) pochodzących z Bractwa Świętego Jana Marii Vianneya (odpowiednik europejskiego Bractwa Kapłańskiego Świętego Piusa X). Szczególna postać personalnej administracji apostolskiej wynika prawdopodobnie z wyjątkowego charakteru sprawy oraz z faktu, że jurysdykcja *personalnego administratora apostolskiego* jest ograniczona do terytorium Campos.

Na innej płaszczyźnie, w 1996 roku, Echevarría ukonstytuował trybunał pierwszego stopnia prałatury personalnej Opus Dei, element niezbędny w strukturach kościelnych

do rozwiązywania konfliktów o charakterze prawnym i stanowiący drogę do wykonywania władzy sędowniczej, która przysługuje prałatowi. W konsekwencji Sygnatura Apostolska zatwierdziła jako trybunał drugiej instancji, zgodnie z przewidzianą normą, trybunał apelacyjny Wikariatu diecezjalnego Rzymu^[34]. Mimo to prałat rozwiązuje prawie wszystkie kwestie na drodze administracyjnej, a nie sądowej.

Najważniejszą działalnością procesową Prałatury było monitorowanie spraw kanonizacyjnych Álvaro del Portillo i Dory del Hoyo oraz odpowiedź na listy rogatoryjne otrzymane od odpowiednich trybunałów diecezjalnych w sprawie instrukcji dotyczących spraw kanonizacyjnych Antonio Zweifela, José María Hernándezza Garnica i José Luisa Múzquiza.

Jeśli chodzi o wykonywanie władzy ustawodawczej, od 1999 r.

Echevarría wydał różne ustawy lub dekrety generalne dotyczące spraw należących do jego kompetencji, które składają się na prawo partykularne Prałatury.

Glosy i vademecum opracowane pod koniec lat 80. mogły w niektórych przypadkach prowadzić do pewnej sztywności, woluntaryzmu i nadmiernej regulacji; ponadto różne sposoby postępowania zostały wkrótce zdezaktualizowane przez szybkie zmiany społeczne. Z tych powodów, w latach 2000, władza administracyjna opracowała kilka dokumentów, które zastąpiły dotychczasową praxis, zwanych *Experiencias* - niektóre regionalne, niektóre lokalne - traktujące o sposobach wcielania cnót chrześcijańskich i organizowania działalności i życia korporacyjnego w ośrodkach Dzieła. Teksty te odnoszą

się do rzeczywistych dokumentów normatywnych i gromadzą wskazówki, które - jako żywy organizm - zmieniają się, gdy wymagają tego okoliczności. Uaktualniono również kolejne wydania Katechizmu Dzieła^[35].

Oficjalny biuletyn Prałatury Opus Dei, *Romana*, utrzymał swoją sześciomiesięczną częstotliwość, z wydaniem w języku włoskim, hiszpańskim i angielskim. Wydaje około dwóch tysięcy egzemplarzy każdego numeru, można z nim zapoznać się także *online*.

SPRAWY KANONIZACYJNE I STUDIA NAD OPUS DEI

Od momentu powstania Dzieła zmarło ponad dwadzieścia tysięcy jego członków. Wielu z nich przez całe życie dawało świadectwo chrześcijańskiej spójności. Nieraz osoby z Opus Dei, z innych instytucji kościelnych, a nawet niekatolicy

prosili Kościół o uznanie ich świętości. Począwszy od samego założyciela, instytucja przygotowała sprawy beatyfikacyjne i kanonizacyjne różnych wiernych, odzwierciedlając szerokie spektrum członków, mężczyzn i kobiet, kapłanów i świeckich, stanu wolnego i małżonków, którzy szukają i dążą do pełnego utożsamienia się z Chrystusem.

W przypadku założyciela Opus Dei, po jego beatyfikacji w 1992 roku, potrzebny był kolejny cud przypisywany jego wstawiennictwu. W listopadzie tegoż roku nastąpiło niewytłumaczalne z medycznego punktu widzenia uzdrowienie. Hiszpański lekarz został wyleczony z chronicznego raka skóry, na który zapadł w trakcie swojej pracy. Po przedstawieniu dowodów medycznych Stolica Apostolska zaświadczyła o cudzie we wrześniu 2001 roku.

6 października 2002 roku Jan Paweł II ogłosił świętość Josemaríi Escrivá de Balaguer podczas Mszy Świętej kanonizacyjnej, odprawionej na Placu Świętego Piotra w Watykanie. Wielu przedstawicieli władz, cywilnych i kościelnych, oraz ponad dwieście pięćdziesiąt tysięcy osób, według szacunków mediów, uczestniczyło bezpośrednio w kanonizacji. Dwadzieścia dziewięć sieci telewizyjnych transmitowało uroczystość na wszystkie pięć kontynentów. Duch, którym żył i który głosił Escrivá de Balaguer - Opus Dei - jawił się jako pewna droga dla każdego, kto szuka chrześcijańskiej doskonałości w codziennych działaniach. Papież podsumował ideał założyciela, by "podnieść świat do Boga i przemienić go od wewnątrz", zgodnie z radą: "Po pierwsze modlitwa; potem zadośćuczynienie; po trzecie, bardzo 'po trzeciej', działanie" (*Droga*, nr 82). To nie paradoks, ale odwieczna

prawda: owocność apostołstwa leży przede wszystkim w modlitwie oraz w intensywnym i stałym życiu sakramentalnym. To jest w końcu tajemnica świętości i prawdziwego powodzenia świętych"^[36].

Następnego dnia Javier Echevarría odprawił mszę dziękczynną na Placu Świętego Piotra. Po zakończeniu Mszy Świętej przybył Jan Paweł II i udzielił pielgrzymom audiencji. Określił Josemarię Escrivá jako "świętego zwyczajności", kapłana, który "był przekonany, że dla tych, którzy żyją w perspektywie wiary, wszystko stwarza okazję do spotkania z Bogiem, wszystko staje się bodźcem do modlitwy". Codziennosc, widziana w ten sposób, ujawnia niespotykaną wielkość"^[37]. Papież chciał, aby audiencja zakończyła się powitaniem patriarchy Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego Teoktysta I i

modlitwą o pełną jedność chrześcijan.

Komitet organizacyjny kanonizacji zorganizował zbiórkę pieniędzy wśród uczestników uroczystości. Pieniądze trafiły do organizacji Harambee Project 2002, która promowała programy solidarnościowe w republikach Afryki Subsaharyjskiej. Z czasem projekt rozszerzył się w obecną Harambee Africa International, z programami społecznymi na rzecz promocji kobiet, wzmocnienia rodzinnych szkół rolniczych, integracji społecznej młodzieży, budowy szkół podstawowych, szkoleń w zakresie zrównoważonego rolnictwa i walki z przenoszeniem AIDS z matki na dziecko. Te działania edukacyjne i rozwojowe były stymulowane przez zarząd Harambee i organizacje lokalne. Przyczyniły się także do uwidocznienia inicjatyw społecznych

afrykańskich katolików. Według Echevarrúi "miłość społeczna" "stanowi istotną część misji Kościoła" i przejawia się w sposób preferencyjny w opiece nad ubogimi, "promując formy współpracy na rzecz rozwoju, które przewyciężają podziały religijne, rasowe, ideologiczne i terytorialne"^[38].

Nabożeństwo do i wiedza o życiu i przesłaniu świętego Josemaríi gwałtownie wzrosły. Jego opublikowane dzieła sprzedawały się w ponad dziewięciu milionach egzemplarzy; wśród nich wyróżnia się Droga z pięcioma milionami. Portal escrivaobras.org umożliwia zapoznanie się z jego pismami w kilku językach i przy różnych kryteriach wyszukiwania. Na początku tego wieku wydawano rocznie ponad dwa miliony obrazków z modlitwą do Boga za wstawiennictwem założyciela Dzieła oraz milion broszur informacyjnych.

Teraz wiedza o Escrivá de Balaguer jest promowana poprzez internet i portale społecznościowe. Biuro do spraw kanonizacyjnych kurii prałatury otrzymuje co roku około 2 tys. zgłoszeń o łaskach przypisywanych świętemu Josemaríi. Fundacja Beta Films (Madryt) administruje dokumentalną kolekcją nagrań filmowych Escrivá de Balaguer.

Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zatwierdziła własny teksty Mszy Świętej o świętym Josemaríi w dwudziestu siedmiu językach. Niektórzy ordynariusze diecezji i konferencje biskupów włączyli do swoich kalendarzy liturgicznych dzień święta świętego, obchodzony 26 czerwca. Na cześć świętego Josemaríi poświęcono kościoły w ponad czterdziestu miejscach;^[39] ponadto w kaplicach i miejscach kultu znajdują się tysiące tablic

pamiątkowych i obrazów. We wrześniu 2005 roku rzeźba świętego Josemaríi została umieszczona w niszy na bocznej fasadzie Bazyliki Świętego Piotra. Również w sferze cywilnej dziesiątki ulic, placów, ogrodów publicznych, szkół, szpitali i bibliotek noszą imię Josemaría Escrivá de Balaguer^[40]. W niektórych miejscach członkowie Dzieła stworzyli towarzystwa, które przywołują wydarzenia z jego życia, np. Associació d'Amics del Camí de Pallerols de Rialb a Andorra (2002), które przywołuje pamięć o przejściu przez Pireneje pod koniec 1937 roku.

Na prośbę biskupów, księży, osób zakonnych i świeckich z całego świata Javier Echevarría przygotował niezbędną dokumentację do zainicjowania sprawy kanonizacji Álvaro del Portillo. Poprosił również o przygotowanie obrazków modlitewnych i informatorów do

rozpowszechniania prywatnego nabożeństwa; do 2010 r.

rozprowadzono w wielu językach dziesięć milionów obrazków modlitewnych i cztery miliony informatorów. Od bardzo wczesnych lat napływały relacje o łaskach przypisywanych jego wstawiennictwu.

Sprawa kanonizacji Alvaro del Portillo formalnie rozpoczęła się w 2004 roku. W 2010 roku *positio*, zawierające udokumentowaną biografię, zostało złożone w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Dwa lata później, za zgodą papieża Benedykta XVI, kongregacja ogłosiła, że Del Portillo żył cnotami chrześcijańskimi w stopniu heroicznym. Później ratyfikowała jako cud przypisywany jego wstawiennictwu uzdrowienie chilijskiego dziecka, które kilka dni po urodzeniu z poważnym stanem klinicznym doznało zatrzymania

akcji serca. Jego matka modliła się do Alvaro del Portillo i po czterdziestu pięciu minutach serce chłopczyka znów zaczęło bić, a w następnych dniach wyzdrowiał po przebytym krwotoku. Choć pozostały po nim skutki uboczne, dziecko rozwijało się normalnie.

Don Alvaro został beatyfikowany 27 września 2014 roku w Madrycie. Mszy przewodniczył kardynał Angelo Amato, prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, a koncelebrowało siedemnastu kardynałów i 150 biskupów. Podczas uroczystości odczytano list od papieża Franciszka, w którym przewija się fraza "Dziękuję, wybacz mi, pomóż mi więcej" - słowa, które Del Portillo często kierował do Boga - i jak dodał papież, nowy błogosławiony "mówi nam, byśmy ufali Panu, że jest naszym bratem, naszym przyjacielem, który nigdy nas nie zawodzi i który zawsze jest u

naszego boku". Zachęca nas, byśmy nie bali się iść pod prąd i cierpieć, by głosić Ewangelię. Uczy nas również, że w prostocie i zwyczajności naszego życia możemy znaleźć pewną drogę do świętości"^[41].

Innym procesem, który szybko postępował, była sprawa kanonizacji Guadalupe Ortiz de Landázuri, doktor chemii i jednej z pierwszych kobiet Opus Dei, która zainicjowała rozwój Dzieła w Meksyku. Sprawę otwarto w archidiecezji madryckiej w 2001 roku, *positio* ogłoszono w 2009 roku, a dekret o heroicznosci cnót promulgowano w 2017 roku. Rok później Stolica Apostolska zatwierdziła cud przypisywany Ortiz de Landázuri: natychmiastowe wyleczenie złośliwego guza skóry. 18 maja 2019 roku w Madrycie została beatyfikowana Guadalupe Ortiz de Landázuri.

Piętnastu innych członków Opus Dei ma otwartą sprawę kanonizacyjną, do liczby tej dodać można niektóre wcześniejsze opracowania dotyczące możliwych procesów. Dwie sprawy zapoczątkowane przez założyciela Dzieła to sprawy Isidoro Zorzano i Montserrat Grases. Procesy te posuwały się powoli przed Kongregacją Spraw Kanonizacyjnych i doznały większego opóźnienia w latach osiemdziesiątych, kiedy to zmieniło się ustawodawstwo i *positio* musiały być opracowane na nowo (zostały przedstawione odpowiednio w 2006 i 1999 roku). W 2016 roku Stolica Apostolska zatwierdziła dekrety o heroicznosci cnót jednego i drugiej. Ponadto prałatura przedstawiła Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych *positio* Eduardo Ortiz de Landázuri (lekarz supernumerariusz, 2007), José María Hernández Garnica (ksiądz numerariusz, 2017) i Ernesto Cofiño (lekarz, supernumerariusz z

Gwatemali, 2021). Przypisanie cudu tym sługom Bożym otworzyłoby drogę do ich beatyfikacji.

Promowane przez Prałaturę Opus Dei sprawy Antonio Zweifel (inżynier, numerariusz szwajcarski, z początkiem sprawy w 2001 r.), Encarnación Ortega (sekretarz centralna Dzieła, numeraria Hiszpanka, 2009), para supernumerariuszy z Hiszpani Francisca Domínguez (gospodyni domowa, 2009) i Tomás Alvira (pedagog, 2009), José Luis Múzquiz (ksiądz numerariusz, Hiszpan, 2011), Dora del Hoyo (Hiszpanka, numeraria pomocnicza, 2012) i Laura Busca (absolwentka uniwersytetu i gospodyni domowa, żona Eduardo Ortiz de Landázuri, 2013); i rozpoczęto wstępne badania innych osób, takich jak Hermann Steinkamp (ksiądz numerariusz, który rozpoczął Dzieło w Holandii). Ponadto sprawy biskupów Juana Ignacio Larrea

(Guayaquil, Ekwador, 2016, numerariusz) i Adolfo Rodrígueza Vidala (Santa María de los Ángeles, Chile, 2016, numerariusz) są promowane przez ich diecezje; a diecezja Abancay (Peru) chce rozpocząć sprawę Enrique Pèlacha (przyłączony ze Stowarzyszenia Kapłańskiego Świętego Krzyża). Natomiast Associação Marcelo Henrique Câmara zainicjowało sprawę tego brazylijskiego supernumerariusza (2018).

W trzech przypadkach doczesne szczątki sług Bożych zostały przeniesione do kościołów dla prywatnej pobożności wiernych: Zorzano (parafia San Alberto Magno, Madryt), Grases (oratorium Santa María de Bonaigua, Barcelona) i Hernández Garnica (kościół Santa María de Montalegre, Barcelona). Cofiño spoczywa również obok swojej żony w kościele Nuestra Señora de la Paz (Guatemala City).

Istnieją liczne opracowania dotyczące życia Josemaríi Escrivá, jego następców na czele Opus Dei i innych członków, a także charyzmatu, historii i prawa Dzieła. Wyróżnia się biografia założyciela napisana przez Andrés Vázquez de Prada, która, będąc oparta na *positio*, jest bogata w dokumenty; biografia rzymskich lat Escrivá de Balaguer, napisana przez Pilar Urbano w *El hombre de Villa Tevere*; oraz *Diccionario de San Josemaría Escrivá de Balaguer*, z 288 hasłami, niektóre o charakterze teologiczno-duchowym, inne historyczno-biograficzne^[42]. Ponadto istnieje ponad sto książek ze świadectwami i wspomnieniami wiernych Opus Dei.

W styczniu 2002 roku - kiedy ogłoszono już zgodę na kanonizację Josemaríi Escrivá - Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża zorganizował w Rzymie międzynarodowy kongres, aby

upamiętnić setną rocznicę urodzin założyciela Opus Dei i zbadać, jak jego nauczanie może być stosowane w codziennym życiu. Spotkanie miało pewien wpływ na opinię publiczną ze względu na prelegentów i tematy. Uczestniczyli w nim ludzie z różnych krajów, kultur i religii. Referaty i debaty ukazały z wielu stron - teologii, historii, sztuki, rodziny, młodzieży, edukacji - potencjał przesłania i nauki Escrivy w różnych aspektach ludzkich dążeń^[43].

Osiem lat później Javier Echevarría zachęcał profesorów uniwersyteckich zajmujących się naukami o świętości do studiowania i rozpowszechniania nauczania i wkładu Escrivy de Balaguer w teologię i duchowość, ponieważ stanowią one "katechezę o świętości w zwykłym życiu", do której "być może nie udało nam się wystarczająco otworzyć drogi".

Echevarría zauważył, że "wśród autorów, którzy badają jego doktrynę z perspektywy teologicznej, prawie wszyscy są wiernymi Dzieła, choć są godne uwagi wyjątki, takie jak Cornelius Faber, Leo Scheffczyk i kilku innych"^[44]. Mniej więcej w tym czasie ukazało się *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría* [Życie codzienne i świętość w nauczaniu św. Josemarii] Javiera Lópeza i Ernsta Burkhardta, pierwsze systematyczne wyjaśnienie przesłania Opus Dei w świetle teologii duchowości^[45].

Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża utworzył Katedrę św. Josemarii Escrivy, która prowadzi zajęcia z teologii duchowości o założycielu Dzieła oraz kieruje pracami doktorskimi związanymi z jego nauką. W listopadzie 2013 r. na tej uczelni odbył się międzynarodowy kongres poświęcony św. Josemarii i myśli

teologicznej, z udziałem znanych teologów spoza Dzieła, takich jak François-Marie L  thel i Robert Wielockx^[46]. Inne kongresy analizowały wkł ad charyzmatu Escriv a do teologii z punktu widzenia akademickiego lub informacyjnego, jak w przypadku symposium organizowanego co dwa lata przez Fundacj  Catalina Mir w mieście Ja n.

Różni członkowie Opus Dei pisali autobiografie i dawali publiczne świadectwo swojego życia w Dziele. Książki i artykuły były również publikowane przez dziennikarzy, którzy nie nale ząc do Opus Dei, oferowali zewnętrzne spojrzenie na ducha i działalnośc Dzieła. Tak było w przypadku *Opus Dei. Un'indagine* (1994), autorstwa Vittorio Messori; *Escriv , fondatore dell'Opus Dei* (2002), autorstwa Andrea Torielli; *Opus Dei. An Objective Look Behind the Myths and Reality of the Most*

Controversial Force in the Catholic Church (2005), autorstwa Johna Allena; oraz *L'Opus Dei. Enquête sur le "monstre"* (2006) autorstwa Patrice de Plunkett. Być może książką o największym oddźwięku była książka watykanisty Allena, która analizowała stereotypy i kontrowersje wokół Dzieła.

9 stycznia 2001 r. Javier Echevarría założył *Istituto Storico San Josemaría Escrivá* (ISJE), którego zadaniem jest promowanie publikacji historycznych i naukowych opracowań na temat założyciela i Opus Dei. Siedzibą ISJE jest Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie. Posiada również sekcję na Uniwersytecie Navarry zwaną Centrum Dokumentacji i Studiów Josemaríi Escrivy de Balaguer.

Jednym z pierwszych zadań, jakie podjęło ISJE, jest krytyczne wydanie w języku hiszpańskim dzieł

wszystkich Josemaríi Escrivy de Balaguer. Po opublikowaniu książek, które ukazały się za życia założyciela -*Camino, Santo Rosario, Conversaciones con Mons. Escrivá de Balaguer, Es Cristo que pasa, Amigos de Dios, La abadesa de las Huelgas i Escritos varios*-, rozpoczęto wydawanie o tych niepublikowanych. Pierwszymi z nich były zbiór medytacji *En diálogo con el Señor* oraz cztery listy pasterskie.

Od 2007 roku ISJE wydaje coroczną publikację *Studia et Documenta*, która gromadzi artykuły naukowe dotyczące biografii założyciela, członków Dzieła i historii instytucji; sekcję dokumentalną z tekstami z Archiwum Generalnego Prałatury Opus Dei (AGP); biuletyn informacyjny podsumowujący działalność kulturalną i społeczną związaną z Dziełem; oraz sekcję bibliograficzną dotyczącą Opus Dei,

inicjatyw apostołskich, założyciela, kolejnych prałatów i innych i ich ścieżek życiowych. Ponadto ISJE posiada zbiór monografii historycznych i źródeł oraz prowadzi wirtualną bibliotekę *online* na temat św. Josemaríi^[47].

Główną podstawą dokumentacyjną niniejszych badań jest Archiwum Generalne Prałatury Opus Dei (AGP), utworzone przez Prałata Dzieła w grudniu 2017 r. Przechowuje dokumentację Escrivá de Balaguer, jego następców i organów prałatury, z bogatym zbiorem notatek rządowych, listów, pamiętników i fotografii. Stopniowe udostępnianie materiałów i ich naukowa analiza przez badaczy zwiększy wiedzę o nowych obliczach historii założyciela, jego członków i działalności Opus Dei.

[*] Ta część naszej monografii przedstawia ewolucję Opus Dei w

ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat. Niektóre kwestie w tej części zostały potraktowane w sposób ogólny, ponieważ brakuje perspektywy i nie ma jeszcze źródeł. Biorąc pod uwagę ograniczenia narzucone przez najnowszą historię, woleliśmy dokonać niewielu ocen i niekiedy ograniczyć się do przedstawienia "migawki" sytuacji, w jakiej znajdują się dziś działania formacyjne i apostołskie, nawet przy użyciu danych z okresu po 2016 roku.

[†] Por. Wspomnienie Isabel Sánchez, w: Álvaro SÁNCHEZ LEÓN, En la tierra como en el cielo. Historias con alma, corazón y vida de Javier Echevarría, Rialp, Madrid 2018, wyd. 3, str. 239. Gdy umiera numerariusz lub przyłączony Prałatury, Ojciec w Dziele wysyła list kondolencyjny do osób w ich ośrodkach. Jeden z najtrudniejszych momentów dla Echevarrii nastąpił 13 września 2016

roku. Dziewięć numerari pomocniczych i dwie numerarie zginęły, a cztery inne zostały poważnie ranne w wypadku drogowym w Guadalajara (Meksyk). Zaraz po otrzymaniu wiadomości Echevarría wysłała list do wikariusza regionalnego, w którym napisała: "Kiedy przeczytałam nazwiska, i to właśnie teraz, moje oczy wypełniły się łzami. To nie sentymentalizm, ale rzeczywistość, że jesteśmy wspaniałą rodziną, bardzo zjednoczoną, i dlatego ta sytuacja jest zawsze bardzo trudna"; "uspokój tych, którzy przeżyli; niech nie będą przytłoczeni tym, co się stało, i niech zaoferują swoje wysiłki, aby powrócić do normalnego życia" (List Javiera Echevarría do Francisco Ugarte, Rzym, 14-IX-2016, w AGP, seria B.2.3).

[‡] Urodził się w Paryżu 27 października 1944 r. Ocáriz studiował nauki fizyczne na Uniwersytecie w Barcelonie.

Następnie studiował teologię na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim (1969) i uzyskał doktorat na Uniwersytecie Nawarry (1971). Świecenia kapłańskie przyjął w 1971 roku. Przez ponad dwadzieścia lat pracował w dziale kierownictwa duchowego w centrali Opus Dei, gdzie współpracował przy poradnictwie bibliograficznym i przygotowywaniu skryptów doktrynalnych. Wykładał Teologię Fundamentalną i Dogmatyczną w rzymskich kolegiach oraz w Rzymskim Ateneum Świętego Krzyża. Do Rady Generalnej Opus Dei dołączył w 1992 roku jako prefekt studiów. Jest konsultorem Kongregacji Nauki Wiary i Papieskiej Rady ds. promocji nowej ewangelizacji. Opublikował dziesiątki książek i artykułów z zakresu teologii fundamentalnej i chrystologii.

[§] Urodzony w Buenos Aires w 1960 roku, Fazio jest absolwentem Historii i doktorem Filozofii. Święcenia kapłańskie przyjął w 1991 roku. Pełnił funkcję rektora (2002-2008) Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża i przewodniczącego konferencji rektorów rzymskich uczelni pontyfikalnych. Był pontyfikalnym ekspertem konferencji generalnej Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów, która odbyła się w Aparecidzie (Brazylia, 2007) oraz papieskim ojcem synodalnym dla synodu biskupów na temat młodzieży i rozeznawania powołania (2018). W latach 2010-2014 pracował jako wikariusz regionalny Opus Dei w Argentynie. Opublikował liczne prace z zakresu historii myśli, Kościoła, Ameryki Łacińskiej i klasyki literackiej.

[‡] We wczesnym okresie Echevarría dołożył na przykład parafię Błogosławionego Josemaríi (Rzym,

1996), parafię Świętego Ildefonsa (Granada, Hiszpania, 1999), kościół Trzech Krzyży (Montevideo, 2001) i parafię Świętej Marii Gwiazdy Morza (Melbourne, 2001). Po latach pojawiły się kolejne, jak np. parafie Św. Tomasza More (Archidiecezja Westminsterka, Londyn, 2005), Matki Bożej Królowej Pokoju (Dublin, 2008), Św. Wandrille de Le Pecq (Wersal, 2010), Św. Gioachimo (Mediolan, 2013), Św. Agnieszki (Nowy Jork, 2016) czy kościół rektoralny Świętego Krzyża (Wilno, 2016). Niektóre z nich zostały po jakimś czasie opuszczone, jak np. kościół Santa Veracruz (Santiago de Chile, 1998-2018) czy Santa Rosalia (Palermo, 1998-2004).

[**] Na przykład José Gómez, biskup pomocniczy Denver, USA (2001); Anthony Muheria, biskup Embu, Kenia (2003); Jaume Pujol, arcybiskup Tarragony, Hiszpania (2004); Philippe Jourdan,

administrator apostolski Estonii (2005); Jaime Fuentes, biskup Minas, Urugwaj (2010); Stephen Lee Bun Sang, biskup pomocniczy Hongkongu (2014); Levi Bonatto, biskup pomocniczy Goiânia, Brazylia (2014) i Richard James Umbers, biskup pomocniczy Sydney (2016). Prałatura Opus Dei kontynuuje opiekę duchową nad nimi po ich święceniach biskupich, choć, co logiczne, nie pozostają w niej inkardynowani.

^[1] Proces wyboru prałata Opus Dei składa się z trzech faz: zebrania plenarnego Asesora Centralnej, na którym każda z uczestniczek proponuje nazwisko lub nazwiska tych kapłanów, których uważa za najbardziej odpowiednich na urząd prałata; kongresu generalnego wyborczego, na którym członkowie kongresu, biorąc pod uwagę propozycje zebrania plenarnego Asesora Centralnej, przystępują do

głosowania na prałata; oraz nominacji przez Ojca Świętego. Por. Codex iuris particularis Operis Dei, 1982, nr 130.

[2] Wspomnienie Fernando Ocáriza, w Álvaro SÁNCHEZ LEÓN, En la tierra como en el cielo, o. c., str. 187.

[3] Por. Ernesto JULIÁ, Instantáneas de un cambio. Javier Echevarría, prałat Opus Dei, Palabra, Madryt 2018.

[4] Javier ECHEVARRÍA, List pasterski, 28-XI-1995, nr 12, w AGP, Biblioteca, P17.

[5] Javier ECHEVARRÍA, List pasterski, 1-V-1994, nr 4 i 5, w AGP, Biblioteca, P17 oraz "Declaraciones del nuevo Prelado del Opus Dei" (undated), w AGP, serie D.1.

[6] Javier ECHEVARRÍA, List pasterski, 28 listopada 2002, nr 11, w AGP, Biblioteca, P17.

[7] Javier ECHEVARRÍA, List pasterski, 17-V-2010, nr 23, w AGP, Biblioteca, P17.

[8] Por. Codex iuris particularis Operis Dei, 1982, nr 134-135.

[9] Według Isabel Sánchez Serrano, sekretarz centralnej Opus Dei, Javier Echevarría zachęcał kobiety do zajmowania "najważniejszych stanowisk w świecie, tworzenia domu, humanizowania tego środowiska". I chciał też, aby była w centrum domu, realizując tam najważniejsze zadanie w społeczeństwie: opiekę nad osobą" (cyt. w Álvaro SÁNCHEZ LEÓN, En la tierra como en el cielo, o. c., str. 317). Sánchez od 2010 roku pełni funkcję sekretarz centralnej Asesori Centralnej.

[10] Szczególną dziedziną, która została podkreślona, ponieważ ma duży wpływ społeczny, jest moda, gdzie człowiek manifestuje siebie i

stara się "być postrzegany" tym, co ma na sobie. Echevarría przypomniiał, że chrześcijanin jest zaproszony, aby przyjemna i elegancka prezentacja zewnętrzna odzwierciedlała jego wewnętrzne zestrojenie z Bogiem i odpowiadała prawdzie o stworzeniu ludzkim, stworzonym na obraz Boga, pięknem absolutnym. Sprzyjała wymianie myśli i zachęcała osoby profesjonalnie zajmujące się tą dziedziną kultury do obecności w miejscach zarządzania i upowszechniania nowych trendów. W związku z tym pojawiły się różne inicjatywy, które starały się upowszechnić modę godną osoby, dekoracyjność w pokazach i reklamach oraz atrakcyjne poczucie skromności: centra pomocy kobietom, seminaria antropologiczne, kongresy i publikacje, pokazy mody i kursy estetyki. Por. wykład Javiera Echevarría podczas spotkania na

temat mody i apostołstwa chrześcijańskiego, Rzym, 17-II-1996, w AGP, seria R.2.4.2, 4-245. Niektóre konkretne inicjatywy pojawiają się w rozdziale 27.

[¹¹] Javier ECHEVARRÍA, List pasterski, 28 listopada 2002, nr 11, w AGP, Biblioteca, P17. Na przykład stu pięćdziesięciu profesjonalistów i współpracowników Opus Dei, zarówno mężczyzn jak i kobiet, wzięło udział w Międzynarodowej Konferencji na temat Kobiet w Pekinie (1995), jako członkowie odpowiadających im oficjalnych delegacji lub stowarzyszeń i różnych organizacji pozarządowych, z pragnieniem promowania równości między mężczyznami i kobietami oraz wzajemnej solidarności międzyludzkiej (por. AGP, seria R4.1, 1-263).

[¹²] Uwaga ogólna 102/16 (21-IX-2016), nr 1.

[13]   Por. nota ogólna 103/16 (21-IX-2016). Idee te sięgają założenia Opus Dei i jego rozwoju. W 1980 roku przypomniano, że "nie możemy ograniczać naszego apostołstwa do tych, którzy mają już dobry fundament chrześcijański: musimy dotrzeć do wszystkich zakątków świata i szerzyć żywą naukę chrześcijańską Jezusa Chrystusa wśród ludzi z najbardziej zróżnicowanych środowisk" (Nota generalna 15/80, nr 5, w AGP, seria E. 1.3, 1138).

[14]   Wywiad z autorami, Rzym, 6 kwietnia 2021 r. Herrero od 2018 roku jest dyrektorem biura informacyjnego Opus Dei.

[15]   Wywiad autorski z Carlosem Cavazzoli, Rzym, 20-I-2021.

[16]   Por. np. Nota ogólna 7/89, nr 4, w AGP, seria Q.1.3, 9-59.

[17] Javier ECHEVARRIA, List pasterski, 2 października 2011, nr 15, w AGP, Biblioteca, P17. Dwa lata wcześniej pojawiły się już pewne wskazówki w tym kierunku. Por. Nota ogólna 103/09 (13-III-2009) i 104/09 (5-XI-2009), w PGA, seria E.1.3.

[18] W 2013 roku biskup Echeverría opublikował wytyczne dotyczące postępowania w ewentualnych przypadkach nadużyć. Msgr. Ocáriz zrewidował te protokoły w 2020 roku, aby dostosować je do nowych przepisów i zaleceń Stolicy Apostolskiej. Od tego czasu w każdym okręgu prałatury istnieje komitet doradczy i koordynator ds. ochrony nieletnich, którego misją jest przyjmowanie i studiowanie ewentualnych donosów, oraz inny, który śledzi odpowiednie dochodzenia w ewentualnych przypadkach: <https://opusdei.org/es-es/article/proteccion-de-menores/> (ostatnia konsultacja, 12-XII-2020).

[19] H 417/99 (16-III-1999), w AGP, seria G3.2.4, 3153.

[20] Fundacje i spółki cywilne, takie jak na przykład Fundación Casatejada lub Fundación Cárdenas Rosales - utworzone w celu zapewnienia zdolności finansowej dla projektów kulturalnych i społecznych - są tymi, które w ramach realizacji swoich celów przeprowadzają odpowiednie operacje.

[21] Por. <https://romana.org/68/notizie/alcune-informazioni-economiche-del-2018/>

[22] Por. *Romana* 24 (1997) 154; *Romana* 25 (1997) 350; *Romana* 42 (2006) 136; *Romana* 43 (2006) 250; *Romana* 62 (2016) 172; *Romana* 63 (2016) 376.

[23] Opracowanie własne autora na podstawie komisji służby do

Delegacji Madryt Wschód, 22-II-1997,
w AGP, seria Q.2.1, 81-307.

[24] W tym okresie regionami stało się sześć państw: Brazylia, Chile, Kolumbia, Stany Zjednoczone, Portugalia i Wenezuela. Wśród podziałów terytorialnych najważniejsze były w Azji - delegacja Azji Wschodniej, w której skład wchodzi Hongkong, Makau, Guangzhou, Tajwan i Korea; oraz delegacja Azji Południowo-Zachodniej, w której skład wchodzi Singapur, Malezja, Tajlandia i Wietnam. Okręgi wyborcze w Ameryce Środkowej były również podzielone na Północną Amerykę Środkową, z Gwatemalą i Hondurasem; Południową Amerykę Środkową, z Kostaryką, Nikaraguą i Panamą; oraz Salvadorem.

[25] Por. Javier ECHEVARRÍA,
"L'esercizio della potestà di governo

nelle prelature personali", Folia Canonica 8 (2005) 237-251.

[26] Por. Fernando SEBASTIÁN, Memorias con esperanza, o. c., str. 261-266.

[27] Zazwyczaj do noty werbalnej dołącza się notę wyjaśniającą: por. José María VÁZQUEZ GARCÍA-PEÑUELA (coord.), El Opus Dei ante el Derecho estatal. Materiales para un estudio de Derecho comparado, Comares, Granada 2007, str. 154. Książka - napisana przez kilku autorów, specjalistów w tej dziedzinie - wyjaśnia proces, w którym w różnych krajach zdobywano uznanie osobowości cywilnej prałatury.

[28] Tak jest np. w przypadku art. 6 §1 konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, z 28 lipca 1993 r.; art. 5 umowy w sprawach prawnych między Stolicą Apostolską a Republiką Chorwacji, z

19 grudnia 1996 r.; protokołu dodatkowego do umowy między Stolicą Apostolską a Republiką Gabonu w sprawie zasad i przepisów prawnych dotyczących ich stosunków i współpracy, z 12 grudnia 1997 r.; oraz art. 5 Umowy między Stolicą Apostolską a Republiką Litewską dotyczącej prawnych aspektów stosunków między Kościołem katolickim a państwem, z dnia 5 maja 2000 r.

^[29] W podobny sposób pojawia się w rocznikach kościelnych i dokumentach praktycznych, takich jak ten, który służy do przygotowania pięcioletnich sprawozdań z wizyt ad limina (por. Kongregacja ds. Biskupów, *Formulario per la relazione quinquennale*, Wydawnictwo Watykańskie, 1997).

^[30] Por. JAN PAWEŁ II, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in*

America, 22 stycznia 1999, AAS 91 (1999) 717-815, n. 65, n. 237; IDEM, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa*, 28 czerwca 2003, AAS 95 (2003) 649-719, n. 103, n. 166. Echem tego rozwiązania była Instrukcja *Erga Migrantes* z 3 maja 2004 r., nr 24, Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Ludzi Wędrownych.

^[31]Relację z tej doktrynalnej debaty można znaleźć np. w Eduardo BAURA, "Le attuali riflessioni della canonistica sulle Prelature personali", w *Le Prelature personali nella normativa e nella vita della Chiesa*, Padova 2002, str. 15-53. 15-53; Gaetano LO CASTRO, "Le Prelature personali nell'esperienza giuridica e nel dibattito dottrinale dell'ultimo decennio", w *Studi in onore di P. Bellini I*, Catanzaro 1999, ss. 423-456; Julián HERRANZ CASADO, "La razón pastoral de las prelaturas personales: consideraciones a los 50 años del

Concilio Vaticano II", w *Ius
Communions* 3/2 (2015) 245-260;
Antonio VIANA, "El contexto
doctrinal sobre las prelaturas
personales. (Con ocasión de unas
recientes páginas de Gaetano Lo
Castro)", *Ius Canonicum* 40 (2000)
289-306; Antonio VIANA,
Introducción al estudio de las
Prelaturas, EUNSA, Pamplona 2006.

[32] [http://www.vatican.va/content/
john-paul-ii/es/speeches/2001/march/
documents/hf_jp-
ii_spe_20010317_opus-dei.html](http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/es/speeches/2001/march/documents/hf_jp-ii_spe_20010317_opus-dei.html)
(ostatnia konsultacja, 25-V-2020). Por.
Jorge MIRAS, "Notas sobre la
naturaleza de las prelaturas
personales. A propósito de un
discurso de Juan Pablo II", *Ius
canonicum* 42 (2002) 363-388.

[33] Na temat relacji tej nowej figury
wobec prałatur personalnych por.
Antonio VIANA, "Ordynariaty i
prałatury personalne. Aspekty

dialogu doktrynalnego", w: *Ius canonicum* 53 (2012) 481-520. Na stronie prelaturaspersonales.org znajduje się aktualny wykaz bibliografii na ten temat z ciekawymi wskazaniemami.

[34] Por. *Romana* 22 (1996) 26-28; JAN PAWEŁ II, Konstytucja Apostolska *Ecclesia in Urbe*, 1 stycznia 1998 r., AAS 90 (1998) 177-193, art. 40.

[35] Por. AGP, seria E.1.9 oraz AGP, seria Q.1.7. Najnowsze - ósme - wydanie Katechizmu Prałatury Świętego Krzyża i Opus Dei pochodzi z 2010 roku.

[36] http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/es/homilies/2002/documents/hf_jp-ii_hom_20021006_escriva.html (ostatnia konsultacja, 8-X-2020).

[37] http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/es/speeches/2002/october/documents/hf_jp-

ii_spe_20021007_opus-dei.html
(ostatni dostęp: 8 października 2020).

[38] Javier ECHEVARRÍA,
"Przemówienie na 10-lecie
Harambee, Papieski Uniwersytet
Świętego Krzyża, Rzym (5-X-2012)",
Romana 55 (VII-XII 2012) 316 i 318.

[39] Między innymi Barbastro, Burgos,
Madryt i Walencja (Hiszpania),
Mexico City, Guadalajara i Culiacán
(Meksyk), Bogotá i Medellín
(Kolumbia), Lima (Peru), Tacloban
City i Tarlac City (Filipiny), Caracas
(Wenezuela), Guatemala City,
Guayaquil (Ekwador), Nairobi
(Kenia), Szczecin (Polska), Santiago
de Chile i Rzym.

[40] Por. Aldo CAPUCCI, "La memoria
di san Josemaría Escrivá nello spazio
urbano in Italia", *Studia et
Documenta* 4 (2010) 439-451.

[41] [http://www.vatican.va/content/
francesco/es/letters/2014/documents/](http://www.vatican.va/content/francesco/es/letters/2014/documents/)

papa-francesco_20140927_lettera-beatificazione-alvaro-del-portillo.html

[42] Andrés VÁZQUEZ DE PRADA, El Fundador del Opus Dei, 3 vols., o. c.; Pilar Urbano, El hombre de Villa Tevere, o. c.; Diccionario de san Josemaría Escrivá de Balaguer, o. c.; Diccionario de san Josemaría Escrivá de Balaguer, o. c.

[43] Por. La grandezza della vita quotidiana, 13. vol., Edizioni Università della Santa Croce, Rzym 2002-2003.

[44] Javier ECHEVARRÍA, List pasterski, 23-IV-2010, nr 395, w AGP, Biblioteka, P17.

[45] Ernst BURKHART i Javier LÓPEZ, Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría, dz. cyt.

[46] Por. Javier LÓPEZ DÍAZ (red.), San Josemaría e il pensiero teologico, 2. vol., EDUSC, Rzym 2014-2015.

[47] Por. María Eugenia OSSANDÓN, "Instituto Histórico San Josemaría Escrivá de Balaguer", w Diccionario de san Josemaría Escrivá de Balaguer, o. c., str. 644-645. Wirtualna Biblioteka: <https://www.unav.edu/web/centr...> (ostatnia konsultacja, 10-XI-2020).

.....

pdf | dokument generowany
automatycznie z <https://opusdei.org/pl-pl/article/historia-opus-dei-wladza-centralna-i-regionalna/> (15-04-2025)